

Përtej Fjalës

Revistë Kulture
6
Shkurt, 2010

NGJARJA E MUAJIT

Rinia më së shumti në festë?!!

Adoleshenca
Personaliteti tek të rinjtë
Njohjet e të rinjve në çat
Rinia përballë pasqyrës së vlerave dhe idealeve
Si të këshillojmë pa ofenduar e pa nxitur urrejtje

14 SHKURTI

Vallë
a është
vetëm rinia këtë
fillim shkurti që
feston apo të gjithë,
siç ndodh rëndom me ne
shqiptarët.

Janari që hyri me festa dhe
shkurti që e ndjek nga pas me
një festë sa profane, aq blasfemuese,
aq kontradiktore...

Thuhet: "Festojnë të dashuruarit", por shesheve dhe bulevardeve shikon edhe shumë të tjerë që janë
dashuruar me kohë, në lirinë apo në robërinë e ndjenjave të tyre.

Madje sheh shumë, edhe të vegjël, nxënës shkollash tek ikin me vrap për diku, ndoshta për të
mësuar edhe ata se ç'është kjo festë?

Po, a përbën kjo ditë një festë? Shumë të tjerë nga kuptimi bosh që mbart justifikohen se gjejnë
një motiv më shumë për bashkim, por nuk ndodh ashtu. Ndodh ajo, që pas festës mund të
ndahen fare lehtë si për kontraditë të festimit, dhe ja ku del në pah, fare e qartë, dashuria e
tyre" e kuqe"

A është aq e ulët sa vetë fillesa e saj? Dashuritë e mëdha, që ruhen fort në krugarore, nuk
shfaqen aq lirshëm në zemra kauçuku apo kastori, vitrinave të dyqaneve që
kuqëlojnë ngado.

Jo vetëm unë, po çdokush do thoshte: Dashuria, të dashuruarit përjetë janë ata
që e dinë se përse dashurojnë dhe jo rëndom çdokush që ka dikënd në krah
sot dhe pas pak çastesh e shikon tek qan ato pak ditë "bashkë".

Dashuria është ajo që mbart zemrat e trupat gjallë, ndjenjave të
së cilës i thurin lavde, poezi e shkrime shumë të tjerë; sikur
ajo të festojë vetëm një ditë të vitit, do ishte vetë dita
e fashitjes së saj.

Kjo është paradoksaliteti i festave
që bëjnë të marshojnë të
vetëkënaqur shumicën
e të rinjve, shpesh
viktimë e mosdijes
"se për çfarë
festojnë".

Rinia më së shumti

në festë?!!

Përmbajtja

Editorial nga Albana Muja	▶ 4	Në kalendar
Pasqyrë nga J. Bakiu	▶ 6	Fillimet e rinisë besimtare
Esencë nga I. Asani	▶ 8	Dashuria më e bukur
Pikëvështrim nga Erisa Gjyzelaj	▶ 12	Njohjet e të rinjve në Çat
Përreth një boshti nga Desa Agalliu	▶ 15	Personaliteti tek të rinjtë
Imazh nga A. Muja	▶ 17	A janë ata...
Meteor nga Oriola Heta	▶ 19	Adoleshenca
Për mua... nga Armida Plumbi	▶ 21	Rinia dhe morali
Trokas nga G. Leçini	▶ 24	Rini besimtarësh
Jetë paralele nga Enkeleda Rroshi	▶ 26	Si të këshillojmë
Themele nga A. Kraja	▶ 28	Dashuria dhe martesë
Njollë nga B. H.	▶ 31	Devijimi i të rinjve
Ajo nga A. Kraja	▶ 36	Vajzat dhe adoleshenca
Përtej fjalës nga Anisa Proda	▶ 42	Rinia përballë pasqyrës së vlerave

Kryeredaktore: ALBANA MUJA

Redaktore gjuhësore: Prof.dr. Mimoza Gjokutaj

Recensues fetar: AHMED KALAJA

e-mail: pertej_fjalës@gmail.com

Organ i Shoqatës Kulturore: FEMRA INVESTIM I FAMILJES
TIRANË-ALBANIA

NË KALENDAR

Kalendarët apo ditarët me vendet e tyre tipike, diku në një anë muri, apo në një qoshe sirtari janë bërë tashmë kujtime të largëta e pashije për moshën tonë, së cilës i ofrohet tashmë çdo gjë më afër, më ngrohtë, por dhe më çuditshëm.

Tek shfleton një faqe kalendari dhe shikon ditën që mbylle dhe tjetrën që po troket është një gjest pak a shumë kthimi tek ajo që po të lë, tek një ndërgjegje e ftohtë. Tek hap një faqe ditari sërish ndjehesh me "këmbë" në tokë, melankolik e më reflektues.

Por, këta dy mite sidomos "rinore" janë rrezuar për të mos u kujtuar më për të veçantat që kishin, duke u zëvendësuar me risinë që sjell celulari, Iphonei, blu tooth, si edhe së fundmi face book-u.

Çdo gjë e re, thuhet se e primon atë pararendësen, sigurisht kur përbën lehtësira përdorimi, kuptimi, në mënyrën e të jetuarit apo perceptuarit të standarteve të komunikimit ndërnjerëzor.

Mirëpo kjo tendencë botërore ndaj shenjave të reja të teknologjisë, së fundit, vjen çuditshëm tek të gjithë ne.

Është një pritje gati perverse, ku çdo gjë merret e gatshme dhe pa siguri vërtetësie, domethënieje dhe realisht pa mirësi që i ofrohet ririsë sot.

Sot, shikojmë se nëpërmjet celularit mund të klikosh në internet, mund të paguash lloj-lloj faturash online, përveç funksionit bazik të komunikimit dhe informimit ndërpresonal.

Pas këtij, mund të flasim për lphon-ët, për mundësitë e ndryshme që ofrojnë këta në eksplorimin e filmave, lojërave virtuale, shfaqjeve të ndryshme që jepen duke klikuar modul pas moduli në vetëm 10 numrat e këtij numërori gjigand.

Për të kaluar më pas tek Chat-i, Skyp-i, apo Face book-u. Jo vetëm telefonat tashmë, por edhe interneti, ai kompjuter për të cilin gjeniu Gates punoi aq shumë dhe qëllimi i tij ishte ndihmesa që do i ofronte librit ky produkt që po prodhonte, pikërisht ky kompjuter po i largon gjithnjë e më shumë, sidomos të rinjtë, nga vetë bota e tyre e librit, dhe nga shoqëria e qetë.

Thuhet se çdo risi njeriu është i prirë ta përvetësojë sa më parë. E kush më parë se rinia e shoqërisë sonë, priret që të jetë e para në zbulimin e çdo gjëje që shfaqet si arritje në fushën e komunikimit dhe njohjeve mes njerëzve.

Kështu, Face book-u jo vetëm tek të rinjtë, por është përhapur edhe tek më të vegjëlit, duke kapërcyer tashmë çdo parashikim se njeriu kërkon të rinohet jo më me gjallërinë e shpirtit, si rezultat i kërkimit të më së mirës, por si rezultat i më së lehtës për t'u arrirë.

Njerëzit, gjithmonë kanë qenë ata të ngutshmit, ata që s'kanë kurrë shumë kohë për të bërë edhe diçka plus orarit që iu është caktuar në punë, apo edhe në papunë. Por kur

vjen çështja tek koha për t'u vrarë në Face book, apo chat-i, jemi gjithnjë të gatshëm, duket bashkëkohore dhe e modës: "ikja pas turmës" tek ajo çfarë shumica ka përqaftuar në të tilla kompani komunikimi apo eksplorimi.

Të gjitha këto duhet të jenë në shërbimin tonë, por e keqja është se ne jemi vënë në shërbim të tyre, dhe kjo është humbja jonë, e kohës sonë, e vetëdijes sonë, ...dhe e vetë dijes sonë. Kur themi humbet edhe dija jonë, është reale nëse nuk përparohet, nuk ngecet në vend! Por, katastrofa e trurit është se ajo regreson, e kjo akoma më keq, ndryshe nga çfarë do ishte "tek e fundit sikur të qëndronim "Në vend numëro!"

Këtë realitet të ecjes përparimit të mendjes e kultit njerëzor e ka vetë islami, feja e paqtë qiellore, ku mësojmë se, nëse nuk kemi progres, në dije e besim, nuk kemi autostop, dhe kjo sërish do ishte mirë sepse do ruanim atë çfarë kishim korrur, por akoma më keq, regresi na gllabëron "gjithçkanë", gjë të cilën mund ta kemi arritur mes lodhjeshe e djersësh.

Ajo çfarë na mbetet t'i themi vetes sonë është fakti se ata le të jenë për ne, për aq kohë sa ne nuk bëhemi sklevër për ta! Pikërisht ky ndërrim i roleve me kapriçot e teknologjisë s'do ishte tjetër veçse një teatër qesharak katandisur i fillë nga duart tona.

Fillimet e rinisë Besimtare

nga J. BAKIU

Një valë e egër që s'pati mëshirë e që u mundua të shkatërronte çdo mirësi që gjente përpara, ishte ajo që s'mëshiroi as fëmijë e as pleq, as të varfër, as të pasur deri tek objektet e kultit që ngriheshin pa faj më të mëdhenj se ajo.

U shua kleri dhe u shkatërrua çdo faltore ku përmendej Zoti.

Dhe nëse ata besuan se e fikën dritën e Allahut, ata gabojnë rëndë dhe argumenti më i mirë është historia që përsëritet, që vërteton edhe pse të tjerët e fshehin. Dikur besuam se besimi u mësua me shpatë dhe shqiptarët iu nënshtruan kësaj shpate, por sot, që ne përjetojmë historitë e mijëra të rinjve se si torturoheshin pse përqaftuan besimin e privuar prej disa dekadash, histori rinore që i përjetojmë në fundin e shekullit XX dhe fillimin e shekullit XXI si duhet të ndjehemi?

Nuk është përrallë, nuk është legjendë e as mit, por është e vërtetë se ata që më së shumti e përqafojnë islamin janë të rinj dhe njerëz me dije dhe perjetojnë mundime e tortura, presione e dënime sepse besojnë se Zoti është Një dhe se Atij i takon adhurimi.

Djali që, vetëm disa kilometra larg Tiranës i duhet të zgjohet herët, të vjelë disa shporta me fiq apo mollë e ti shesë në treg për të përfituar disa të holla, në mënyrë që të ketë mundësi të paguajë furgonin, i cili do e sjellë në prezantim e kurseve fetare islame, vallë ç'shpatë e detyron?

Ndërsa tjetrit i duhet të udhëtojë në këmbë për disa orë, vetëm e vetëm për të mësuar se përse jeton në këtë botë? Kush e krijoi? Ku do të shkojë?

Të tjerë edhe u rrahën, u ofenduan se përse frekuentonin xhaminë. Ndoshta këta prindër dhe kjo shoqëri, nuk kishte faj dhe justifikohet për këtë sjellje jonjerëzore ndaj fëmijëve të tyre për shkak se ashtu qenë mësuar, dhe ndoshta kjo është arsyeja se përse këta fëmijë nuk duan t'juaj përmendin këtë lloj sjelljeje, por e lusin Zotin e Botëve: "O Zot, udhëzoji, ndihmoji prindërit tanë, ashtu siç na ndihmuat ne kur ishim të vegjël...."

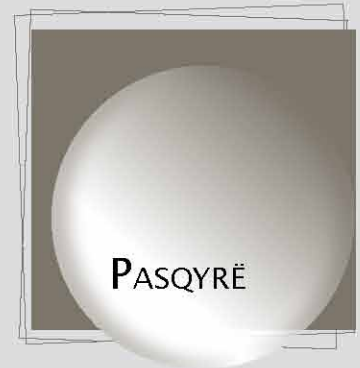
Fillimet patën shumë vështirësi... Një vajzë që vendosi të mbante mbulesën islame, u dëbua nga shtëpia, u keqtrajtua nga prindër e vëllezër, iu gris mbulesa, poshtërohej kur falej, e përbuzej kur dilte në rrugë, por ajo duronte dhe luste shpesh Zotin e saj: "O Zot, udhëzoji prindërit e mi!".

Shumë të tjera u stigmatizuan, nuk u pranuan të studionin a të

punonin. Ata privohen nga gjithçka, sepse kanë në bindje të qartë islamin, fe.

Shikohen nga shoqëri të huaja, kur ndoshta do pritej që intelektualet më afër së vërtetës, si jo shpesh herë, ata nuk e kuptojnë këtë sipërmarrje rinore islame, ndikimin drejt bindjes së lirë. Ata sajojnë lloj-lloj realitetesh e shpikin histori të pavërteta për inductim fetar, për detyrim prindëror a burrëror e të tjera si këto, si detyrim për shkak të gjendjes së varfër ekonomike. Por, këta njerëz të kulturës, të dijës e shkencës, nuk bëjnë asgjë tjetër veçse hedhin balltë mbi karakterin e vetë shqiptarëve, duke i veshur këtij karakteri të fortë hipokrizi dhe harrojnë se kjo sjellje në islam quhet hiokrizi, "që të vishem me petkun besimtar e në brendësi të jem "jobesimtar" dhe si e tillë nuk do përqafohej kurrë". Ne ju themi që të lexojnë mirë këtë argument ku Zoti thotë: "Nuk ka dhunë në fe", dhe se hipokritët janë në një shkallë më të ulët në xhehenem, e cila do dënojë ata që u shfaqen ashtu sikur nuk ishin. Ndaj, dhe ju që lexoni apo studioni më shumë jeni të lutur të lexoni drejtpërdrejt, argumente e realitete që flasin qartë. Feja është edukatë për fëmijët tuaj, tanët e për çdokënd.

Është ligji i pagabuar, ndryshe nga ligjet tuaja që fuqizohen e zhvlerësohen papritur. Nuk mjafton vetëm fjala që ju lë ndoshta me muaj menduar, fjala e të Birit të Merjemes, Jezu Krishtit kur populli i vet e torturonte: "O Zot, fale popullin tim, se ata vërtetnuk dinë....."!

Dashuria

Më e

Bukura

Një rrëfim mbi dashurinë ndërmjet dy njerëzve

Shkruar nga I. Asani

Ky nuk është rrëfimi mbi Romeon dhe Zhulietën apo Kajsin dhe Lejlën! Është rrëfimi më i mrekullueshëm mbi dashurinë që ka ekzistuar prej krijimit të njeriut të parë deri në ditët e sotme.

Ndoshta ti mendon se çfarë ka të bëjë ky rrëfim dashurie me Islamin?!

- Me këtë rrëfim përkufizohet koncepti i "dashurisë" e jo si duan të na e tregojnë personalitetet e ndryshme si Romeo dhe Zhuljeta etj.

Interpretuesit kryesorë të këtij rrëfimi janë Ademi dhe Hava. Për ta kuptuar këtë më mirë, të veshtrijmë njëherë prapa, shumë e shumë vite në të kaluarën (Zoti e di më së miri!), kur Zoti, e krijoi njeriun e parë nga balta, ashtu siç na tregon Kur'ani i shenjtë: "Ai e krijoi njeriun nga balta e terur (si enë balte) e pjekur." (55:14)

Zoti e krijoi atë, e ngriti dhe ia dha formën më të mirë, e pajisi me arsye dhe e ngriti mbi të gjitha qeniet.

Ademi, ka jetuar në Xhenet dhe kishte gjithçka në dispozicion. Ai ndihej i vetmuar dhe i mërzitur. Kjo duket si një përrallë për fëmijë, por në të vërtetë është në hadith me transmetim autentik. Atij i mungonte diçka, nuk mund të jetonte i vetëm në Xhenet. Ndihej jo i plotë, i nevojitej shoqëri, qetësi, dashuri, mëshirë, zemërbutësi, etj., dhe kërkoi nga Zoti, që të krijonte dikë me këto cilësi, që ai të ndihej i plotë dhe të ishte vërtet i qetësuar dhe i lumtur. Zoti e krijoi Havanë, nga brinja e majtë e Ademit.

"Ai (Zoti) është Ai që ju krijoi prej një njeriu të vetëm, e prej të cilit krijoi bashkëshorten e tij për t'u qetësuar pranë saj. Kur e mbuloi ai (mashkull) atë (gruan), ajo u ngarkua me një barrë të lehtë dhe ashtu vazhdoi me të, e kur u bë e rëndë, ata të dy lutën Zotin, Zotin e tyre: "Nëse na jep një (fëmijë) të mirë (pa të meta), ne do të jemi falënderues ndaj Teje".

- Këtu na duhet të bëjmë një pushim të shkurtër, para se të

vazhdojmë të tregojmë më tej, pasi që rrëfimet në Kur'an dhe në Sunetin e të dërguarit Muhamed, nuk janë për t'u zbavitur, por për të menduar për to dhe për t'i zbatuar në jetën e përditshme.

- Çfarë mendoni? Përse Zoti e krijoi së pari Ademin e pastaj Havanë?

- Përse Zoti, nuk i krijoi që të dy përnjëherë, gjë e cila për të Gjithëfuqishmin do të ishte diçka e lehtë? Ndoshta me qëllim që Ademi, të ndjente se çfarë është vetmia dhe me këtë ta dinte se jeta pa të s'do të ishte e mundur, madje as në Xhenet (Zoti e di më së miri!). Ndoshta me këtë Zoti do të na thotë se burri s'mund të jetojë pa grua dhe as gruaja s'mund të jetojë pa burrë (Zoti e di më së miri!). Asnjëri nga të dy nuk është i plotë, por që të dy nga lloji dhe mënyra e tyre e krijojnë një plotësi, janë dy blloqe të së njëjtës ndërtesë.

Nga këtu e marrim konceptin e "burrit" dhe "gruas" në Islam. Burri dhe gruaja janë dy njerëz me rriënje të njëjta, të njëjtë në të drejta dhe detyra, me detyra dhe dallime plotësuese. Që të dy i ngajnë njëri-tjetrit dhe secili

e sjell atë që i mungon tjetrit. Gruaja është çelësi i lumturisë në dynja dhe qetësim për burrin dhe anasjellas.

A e kuptojmë tani thënien e profetit: *"Martesa është gjysma e fesë"*?

Ti mund të falesh, të japësh zekat, të agjërosh Ramazanin, të lexosh Kur'an, etj., e kur të martohesh do ta gjesh pjesën tjetër të besimit.

A mendon se sikur çdokush të ishte i vetëdijshëm për këtë dhe tjetrin ta konsideronte si një pjesë të rëndësishme të vetes së tij, do të kishte kaq shumë martesë të dështuara si sot? Sikur çdokush ta kuptonte këtë, se ai/ajo është "jo i/e plotë" a do të hiqte dorë nga pjesa tjetër e vetes së tij? Kështu lidhja e tyre do të bazohej në dashuri dhe mëshirë për të cilat, Zoti thotë në Kur'an:

"Dhe nga faktet e madhërisë së Tij është që për të mirën tuaj, Ai krijoi nga vetë lloji juaj palën (gratë), ashtu që të gjeni prehje tek ato dhe në mes jush krijoi dashuri dhe mëshirë. Në këtë ka argumente për njerëzit që mendojnë." (30: 21)

- Zoti e krijoi Ademin nga argjilla. Argjilla është simbol i forcës dhe fuqisë, apo jo?

Dhe Havën e krijoi nga një brinjë, diçka e gjallë, me jetë dhe ndjenja, e thyeshme dhe e butë. A nuk e sheh se të dy, nëse secili i kryen detyrat e veta, plotësohen dhe kurrë nuk shkëputen? Këto janë shenja të Zotit, të një ligji të përgjithshëm. Përse mundohen disa t'i bëjnë të dy të barabartë, kur ata janë të "njëjtë"? Përse atëherë janë "burri" dhe "grua"? Dhe kush e heq çdo herë kartolinën më të keqe? Për fat të keq, si çdoherë gruaja!

Kur`ani na tregon dallimet në një mënyrë jashtëzakonisht të bukur dhe na jep shembull nga koha. Zoti thotë në Kur`an: *"Pasha natën që me errësirë mbulon gjithësinë! Pasha ditën kur ajo shkrepiti! Pasha Atë që krijoi mashkullin e femrën! Vërtet, veprimi i juaj është i llojllojtë."* (92:1-4) Natën dhe ditën në kohë, mashkullin dhe femrën në biologji, pozitiv dhe negativ në fizikë dhe astronomi, këto janë shenja që tregojnë se Krijuesi i tyre është i njëjti, është Një:

"Dhe Ne krijuam prej çdo sendi dy lloje (mashkull e femër) që ju të përkujtoni (madhështinë e Zotit)."

Shkojmë përsëri te ajeti i mëparshëm. Zoti, na jep një krahasim ndërmjet detyrave të ditës dhe të natës, të burrit e të gruas. Dita dhe nata, të dyja 24 orë, plotësojnë njëra-tjetrën, ashtu që nuk mund të shohësh kalimin nga drita në errësirë. Në disa stinë të vitit nata është më e gjatë se dita dhe ndonjëherë është anasjelltas, por me gjithë këtë ato e plotësojnë njëra-

tjetrën dhe çdo herë janë 24 orë. Ato kanë detyra të ndryshme dhe nga asnjëra s'mund të hiqet dorë, as nga nata e as nga dita.

Zoti, në shumë ajete në Kur`an thotë:

"Thuaj: "Sikur Zoti ta bënte natën të përhershme (t'ua zgjaste) deri në Ditën e Kiametit, ç`mendoni, cili zot tjetër pos Zotit do t'ju sillte juve dritë? A nuk merrni vesh?"

"Thuaj: "Më tregoni, nëse Zoti uabënditëntë vazhdueshme deri në Ditën e Kiametit, cili zot pos Zotit do t'ju sillte natë që të pushoni në të? A nuk shihni (sa po gaboni)?"

A e kuptoni këtë shembull? Përdoreni te gruaja dhe burri!

Dihet se fillimisht që të dy Adami dhe Eva jetonin në Xhenet. Zoti, u tha se çdo gjë e kishin të lejuar përveç një druri. Ademi dhe Hava dëgjuan mashtrimin e të mallkuarit dhe hëngrën nga druri i ndaluar. Dënimi i Zotit për ta ishte që të dalin nga Xheneti. Siç shohim, që të dy bënë gabim dhe u dënuan nga Zoti dhe më vonë Zoti i falli të dy. Ajeti në vijim na tregon ngjarjen më mirë:

"(Ne i thamë) O Adem, ti dhe bashkëshortja jote zini vend në Xhenet, hani nga të doni, e mos lu afroni kësaj peme, pse do të bëheni prej zullumqarëve (të vetvetes suaj). Shejtani i nxitti ata të dy (i mashtroi), që t'ua zbulojë atyre pjesët e turpshme që u ishin të mbuluara dhe tha: "Zoti i juaj nuk ua ndaloj ju dyve atë pemë vetëm që të mos bëheni engjëj,

ose të mos bëheni prej të përjetshmëve. "Dhe ju bëri be atyre (duke thënë) se: Unë jam këshillues për ju. Atëherë me mashtrim i zbriti (në nivel të palakmueshëm). E kur e shijuan pemën, u zbulua vendturpi i tyre dhe filluan ta mbulojnë atë (duke vënë gjeth mbi gjeth) nga gjethet e pemëve të Xhenetit.

Zoti i tyre i thirri (duke u thënë se): A nuk ua ndalova ju dyve atë pemë dhe a nuk ju thashë ju dyve se shejtani është armik i hapur për ju?! Ata të dy thanë: "Zoti ynë, ne i bëmë të padrejtë (i dëmtuam) vetvetes sonë, në qoftë se nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne me siguri do të jemi prej të shkatërruarve!"

(Zoti) tha: "Zbritni, jeni armik i njëri-tjetrit. Në tokë ju e keni vendqëndrimin (vendbanimin) dhe përjetim deri në një kohë." Tha: "Në të (në tokë) do të jetoni (do të gjallëroni), në të do të vdisni (do të varroseni) dhe prej saj do të nxirreni (do të ringjallen)." O bijtë e Ademit, Ne krijuam për ju petk që ju mbulon vendturpësinë dhe petk zbukurues. Po petku i devotshmërisë, ai është më i miri. Këto janë argumentet e Zotit ashtu që ata të përkujtojnë. O bijtë e Ademit, të mos ju mashtrojë asesi shejtani sikurse i nxori prindërit tuaj nga Xheneti, zhveshi prej tyre petkun e tyre që t'ju dalë në shesh lakuriqësia e tyre. Vërtet ai dhe shoqëria e tij ju sheh, ndërsa ju nuk e shihni. Ne i kemi bërë shejtanët miq të atyre që nuk besojnë." Xheneti është shtëpia e

prindërve tanë të parë, apo jo? Këtu në tokë jemi të gjithë të huaj për një kohë të caktuar.

Dhe tani shtëpia jote e vërtetë nuk është veçse kjo e tashmja, por është Xheneti. A nuk do të kthehesh atje? A nuk do t'i shohësh begatitë prej të cilave hëngrën prindërit tanë? Pra, nuk është aq vështirë sa mendon ti.

Zoti të sjell vetëm një kusht: të pasosh rrugën e Tij. Ai është i Cili të njeh dhe të do më shumë sesa ti veten tënde.

Edhe në këtë botë ka "drunj të ndaluar". Zoti, na jep të gjitha, na ka lejuar të gjitha, na ka ngritur mbi gjithçka, të gjitha i kemi në afërsi dhe Ai, vetëm pak gjëra na ka ndaluar. Këta "drunj të ndaluar" janë për bamirësinë tonë në këtë botë. Për fat të keq ka shumë prej atyre që nuk kanë mësuar asgjë nga mësimi i prindërve tanë dhe hanë edhe më tej nga ky "dru i ndaluar" dhe të tjerat i lenë. Njeriu është shumë i çuditshëm!

Çfarë mësojmë nga kjo pjesë e rrëfimit? Kur prindërit tanë hëngrën nga ky lloj druri, iu zbulua vendturpi dhe çfarë ishte reagimi i tyre? U mbuluan me gjethet e Xhenetit. Çfarë do të thotë kjo? Se natyrshmëria e njeriut është që të mbulohet trupi dhe jo të tregohen vendet intime. Ky dinjitet është i lindur te njeriu dhe është gjëja më e shtrenjtë çfarë ai ka, natyrisht përveç Islamit!

I mallkuari, është armiku ynë dhe ai është në një luftë të vazhdueshme kundër nesh. Kush shkon pas egos dhe

pasioneve, ai e ka humbur luftën dhe ai është i dështuar në këtë dhe në botën tjetër. Ndërsa të suksesshëm janë ata që e pasojnë rrugën e Zotit.

Pra, dënimi i prindërve tanë të parë ishte që ata të presin në tokë, sepse Zoti, kështu iu kërcënua atyre nëse ata hanë nga druri i ndaluar. Dhe Ai e zbatoi kërcënimin, por edhe ua fali gabimin.

Thuhet se Zoti e zbriti Ademin, në Indi e Havën në rrethinën e Xhides (Arabi Saudite). Ata e kanë kërkuar njëri-tjetrin pasi nuk mundnin të jetonin të ndarë nga njëri-tjetri dhe në fund u gjetën. Ku? Në kodrën e mëshirës, diku rreth 70 km në afërsi të Xhides. Kjo do të thotë se Ademi ka ecur nga India deri në Arabinë Saudite me qindra kilometra ndërsa Hava vetëm 70 kilometra. Përse kjo ka ndodhur kështu? Ndoshta nga kjo ka mbetur që burrat duhet të bëjnë hapin e parë dhe gruaja e ka vetëm fjalën e fundit.

Motra të dashura! A e kuptoni tani përse burrat duhet të bëjnë kaq shumë rrotullime para se t'ju marrin? Të të kërkojë ty, të premtojë se do të sillet me ty ashtu siç e meriton, të të financojë për të gjitha gjërat dhe t'i mbulojë të gjitha nevojat. Të marrë Zotin si dëshmitar para prindërve tuaj, pastaj mehri- dhurata jote, martesë dhe e gjitha kjo do të ishte e pamundur pa lejen tënde. Fjalën e fundit e ke ti.

A e kupton përse? Sepse ti ke shumë vlerë te Zoti, te prindërit e tu dhe te burri. Mos u kënaq me më pak

dhe mos kërko më shumë. Këto janë të drejta, të cilat t'i dha Zoti dhe mos lejo të të tradhëtojnë. Janë të drejtat që t'i dha Zoti, Krijuesi yt dhe jo një njeri që është sikurse ti! Prandaj, është e pakuptueshme se si disa burra mund të ngrenë dorën para jush. Atyre duhet t'u thuhet: Si mund ta bësh këtë, kur prindi yt i parë nuk mundi as në Xhenet të jetonte pa një grua? Si mund ta bësh këtë, kur prindi yt i parë me qindra kilometra ka ecur vetëm e vetëm që të takohet përsëri me gruan e tij? Si mund një njeri të jetë i atillë kur në rangun e parë e vë forcën trupore para dashurisë dhe harmonisë?

Profeti ynë, shpalljen e parë e mori në shpellën "Hira" dhe vrapoi i frikësuar për në Mekë. Dhe te kush shkoi ai? Natyrisht te gruaja, Hatixhja, e cila e mbuloi atë dhe e forcoi deri në fund të jetës së saj.

... Sipas Islamit është shumë keq ta lëndosh gruan në ndjenjat e saj, sepse ajo është një vazo lulesh, që kushton shumë, e thyeshme andaj duhet të sillesh me kujdes me të dhe t'i japësh dashuri ashtu si ua ka mësuar këtë i Dërguari, burrave.

Gruaja u krijua nga brinja e burrit, e jo nga këmbët për të qenë e shkelur, as nga koka për të qenë më e ngritur se burri.

Por nga ana (krahu)...

Brinjët - për të qenë e barabartë, krahun për të qenë e mbrojtur dhe afër zemrës për të qenë e dashur...

Njohjet e të rinjve në ÇAT

NGA: ERISA GUYZELAJ

Frikë nga rritja reale

Shkenca e teknologjisë vazhdon të ecë përpara dhe kjo na ndihmon. Por, me keqardhje mund të themi se ky përparim përdoret edhe për keq. Këtë e shohim në shumë raste. Siç dihet në internet mund të krijohen sëmundjet e kohës ose si mund të themi perversiteti i saj, këtë me të vërtetë mund ta quajmë lirshëm "anormalia" e kohës.

Një vepër e thurur e gjitha sipas fantazive, të largët nga e vërteta, të gjitha bosh, gjithmonë gërgarse, të gjitha mashtruese, të gjitha poshtërim ndaj vetes, të gjitha përdorimi i vetes përballë tjetrit si një objekt epshi. Sot, në shumë vende njerëzit, të cilët në jetën reale, janë të ndrojtur, teknologjia u hapi një derë ku mund të hedhin ndrojtjen. Nëse njerëzit gjatë jetës së tyre reale mund të kenë situata problematike, që ndoshta për të pyetur dikë kanë turp, atëherë futen në botën e internetit për të provuar, se mos ndoshta e gjejnë aty atë që duan. Në fillim, hyn sa për të pyetur, pastaj shohin se aty nuk e njeh njeri dhe mund të shprehen si të duan sepse janë të mbuluar, e kush nuk e thotë në emër atë çfarë bën.

Pastaj, për shkak të ndrojtjes që ka në jetën reale, fillon ta ndiej veten më të fortë në jetën e quajtur jeta imagjinare, e thënë ndryshe, jeta e internetit apo e telefonit. E me këtë nuk mjafton sepse epshi bën punën e vet. Fillon të flasë, në emër të asaj që nuk është, në mënyrë që të tërheqë njerëz rreth vetes sepse këtë nuk mund ta bëjë në jetën e vërtetë.

Nëse këtë e shohim si një periudhë psikike kjo është me të vërtetë ajo që ne i quajmë "të pa turpshëm" në brendësinë e tyre, por të fshehur ndaj të tjerëve që kanë përballë. Kjo, në gjuhën psikike quhet gjendje "perverse". Këta njerëz e shohin si të pa dëmshme këtë gjë, për arsye se, nuk i bëjnë

dëm kujt me këtë veprim. Por, duhet të dimë shumë mirë, se kjo gjë e detyron këtë njeri që të poshtërojë veten e tij. Kjo gjë e dobëson besimin ndaj vetes. Për këtë arsye fillon të shkëputet nga jeta reale për të jetuar në atë që ai ose ajo e quan botën e tij, ku është më i fortë sepse aty nga mashkull bëhet çfarë të dojë... Aty nuk ka moshë, aty nuk ka gjini, aty nuk ka ngjyrë, aty nuk ka asgjë, aty ka vetëm fantazi të thurur sipas dëshirës së tij.

Marëdhënien seksuale në botën e internetit në fillim e shohin si të padëmshme, për arsye se mendojnë që as vetë, por as njeriu që është përballë tij nuk dëmtohet. Prandaj, këtë e zgjedhin shumë njerëz, të cilët i quajmë "perverse". Për

këtë, qoftë gruaja, vajza, burri, djali apo i/e vjetra, i arsimuari, i paarsimuari, i martuari apo i pamartuari, pa dallim futen në botën e internetit për të biseduar e kjo quhet "Chat" dhe pa e njohur njëri-tjetrin se kush janë fillojnë të flasin. Gjatë bisedës shohin nëse njëri apo tjetri e tërheq bisedën nga koha intime. Atëherë fillon e ndryshon dhe nga mënyra e të biseduarit. Kjo gjë shkon deri aty ku nuk ka arsyetim. Shumica e këtyre njerëzve hyn në një profil të paqenë, si një mënyrë për të qenë tërheqës.

Fillimisht kjo mund të duket e pa dëmshme, por nëse e shohim nga ana psikologjike kjo gjendje fillon e bën vend në trurin e personit. Kjo, duke qenë se nuk është një gjendje e qëndrueshme tek personi,

me kalimin ekohësfillon të krijojë goditjet mendore dhe shkakton depresionet psikike. Kjo situatë, pas një kohe, fillon ta quajë personin gabimtar ndaj vetvetes, gjë e cila do ta rëndojë gjatë gjithë kohës.

Sigursht, është reale, kjo nuk është asgjë tjetër vetëm se një vepër e jashtëligjshme. Ndoshta ky njeri në jetën reale mund të përhapi shembullin e atij njeriu të ndershëm dhe ndoshta me të vërtetë merret shembull nga të tjerët. Në botën reale për të janë fjalë të urreya. Në këtë rast, ndjeshmëria njerëzore hyn në mes dhe i thotë çfarë po bën? A të ka hije ty që të përmendësh këto fjalë apo të bësh një gjë të tillë? Se ndoshta personi që ke përballë është bashkëshortja e shokut tënd më të ngushtë, ndoshta është vajza jote, ndoshta është motra jote. Pas kësaj, fillon ajo që quhet vetëfajtor.

E dimë shumë mirë se çdo ditë po rritet numri i atyre që për një jetë më të mirë hyjnë në dhoma të ndryshme bisedash me qëllim që të njihen me një njeri të ri. Një nga këto shembuj, është dhe shembulli i një burri të vjetër, që në një dhomë bisedash flet me një femër.

Pas një kohe, lë një vend takimi për tek një hotel. Burri i vjetër shkon para kohe, e fillon të presë me libër në dorë ashtu siç e kishin lënë si shenjë për t'u njohur. Në derë hyn vajza e tij. Të dy kalojnë një gjendje shoku. Pas kësaj, çfarë mund të të pastrojë nga ky faj. Fillimi është vetëm bisedë, por fundi ku përfundoi?! Kjo situatë çdo ditë shkon drejt rritjes.

Këto janë shkak për prishjen e jetës njerëzore. Të rinjtë beqarë që krijojnë këto lloj marrëdhëniesh, kur martohen kërkojnë atë performancë, të cilën e imagjinojnë gjatë këtyre lloj marrëdhëniesh. Por, kur përballen me realitetin vërejnë se nuk është, e atëherë ata përjetojnë një shok psikologjik. Ndësa të martuarit që bëjnë këto lloj marrëdhëniesh, pas një kohe e shohin veten si tradhëtues të gruas, gjë që fillon të shfaqet dhe në jetën familjare. Ndodh që pasi e jeton kënaqësinë e kësaj marrëdhënieje, nuk i afrohen bashkëshortes. Kështu fillon të shohë të shoqen të pamjafueshme sepse në jetën imagjinare veten e shohin si një të arritshëm. Si përfundim, fillon udhëtimi drejt destinacionit të prishjes së vatrës familjare. Mund të thuhet se hyjnë problemet psikologjike apo familjare dhe problemin moral. Sot

fjala nder, moral, edukatë, turp, etj... me keqardhje themi është harruar pothuajse fare dhe më e keqja është se këto fjalë edhe nëse kanë mbetur ndopak, kanë mbetur vetëm në fjalor. Nëse më parë këto jepnin kuptimi të përgjithshëm të një njeriu të përsosur me vertyte, sot nuk kanë më atë vlerë.

Si përfundim, nëse mendojmë se kjo nuk na turbullon atëherë le të themi se vërtet jemi më të turbulluar si asnjë herë tjetër. Të mos harrojmë se në mendjen e kompjuterit, internetit apo telefonit, virusi nuk ka hyrë vetëm në to, por, ka hyrë dhe në shpirtat tanë. Kjo gjë mbrohet vetëm me antivirus, siç mbrohen gjërat elektronike nga viruset me antivirusin. Kjo e prodhuar po nga ata që prodhojnë dhe antivirusin, duhet të dimë të mbrohemi dhe me antivirus shpirtëror. Mendoj se janë këta persona të cilët kanë gjetur një mënyrë për t'u shmangur nga e vërteta, sepse kanë frikë nga rritja reale sepse kjo gjë i tremb, i tremb aq shumë sa fillojnë e mbyllën në vetvete dhe nuk e gjejnë një mënyrë për t'u hapur, por në fakt kjo gjë i mbyll edhe më shumë duke i çuar në një shkatërrim të pavetëdijshtë për të ardhmen e njeriut.

PËRRETH
NJË BOSHTI

PERSONALITETI

tek të rinjtë

nga: Desa Agalliu

Të edukash fëmijët është procesi më i bukur dhe më i vështiri. Më sakrifikues tek të rriturit. Nuk ekziston një libër specifik, i cili të përshkruajë mënyrën se si zhvillohet fëmija që nga etapat e lindjes e deri kur ai arrin mashën e pjekurisë.

Cilat janë hapat që duhen ndërmarrë për edukimin e një bebeje tërësisht të paaftë për të mbijetuar vetëm, në shndërrimin e tij në një të rritur, të pavarur nga familja dhe shoqëria?

Psikologë si Frajdi, Harney, Piaget, Erikson, Watson, Skinner, Chamskyetj, janë përpjekur të përshkruajnë në detaje disa nga aspektet fiziologjike dhe psikologjike që ndodhin gjatë fazave të njëpasnjëshme të rritjes së fëmijës dhe formimit të personalitetit të tij. Natyrshëm lindin pyetjet: "Çdo të thotë personalitet dhe nga se përbehet ai? Si formohet dhe zhvillohet personaliteti dhe cili është roli i tij në jetë?".

Personaliteti përfshin struktura të stabilizuara mendimesh, ndjenjash, dhe sjelljesh, të cilat janë formuar prej një kohe të konsiderueshme. Ai i referohet atyre cilësive që janë unike për një person, duke bërë të mundur që karakteristikat e të cilit ta dallojnë atë nga njerëzit e tjerë. Personaliteti nënkupton parashikimin rreth mënyrave se si një person do të silllet apo do të reagojë gjatë rrethanave

të papërcaktuara në të ardhmen. Njohja e personalitetit të një personi e informon dikënd me aftësinë për të parashikuar veprimet e tij në kontekste të larmishme. Moralitë, besnikëria, mbajtja e fjalës së dhënë, korrektesia, sinqeriteti, e shumë cilësi të tjera që karakterizojnë një person tregojnë rolin kyç që luan personaliteti tek një individ i caktuar. Karakteri dhe temperamentit janë dy elemente rrënjësore të personalitetit. Nga se ndryshojnë ata?

Karakteri përcaktohet si bashkësia e aftësive mendore dhe virtyeteve morale që vesh një person. Ai përbehet nga guximi dhe origjinaliteti i natyrës së një individi. Formimi i mirë i një personi përbën ndryshe

PËRRETH NJË BOSHTI

karakterin e tij. Një shembull është karakteri i profetit M u h a m e d (paqja e Zotit qoftë mbi të), i cili ishte me moral të lartë dhe aftësi të jashtëzakonshme mendore. Edhe pse analfabet ai arriti të transmetojë një libër të titulluar "Kur'an" që i kalon kufijtë e shkencës së asaj kohe dhe është objektiv studimi edhe në ditët e sotme, libër i cili përshkruan përveç të tjerash cilësi të karakterit.

Temperamenti është një gjendjemendore enjë individit që pasqyrohet në natyra të qeta ose natyra impulsive. Një ilustrim i këtij koncepti është Hitleri. Ai përshkruhet në biografi të ndryshme me temperament impulsiv e gjakatar. Ky agresivitet buronte nga ambicjet ekstremisht negative që ai kishte për karrierën e tij. Ai u tregua impulsiv e gjakatar në vrasjen e mijëra njerëzve të pafajshëm duke përmbushur qëllime të çmendura. E kundërta e tij përshkruhet tek nënë Tereza e tipizuar si temperament i qetë dhe paqësor. Me anë të këtyre cilësive, ajo me ndihmën e Zotit ndihmoi në jetët e mijëra njerëzve. Qetësia dhe paqja që mbushte shpirtin e saj, largonte nga ajo ambicjet për karrierë personale dhe e bënte atë një njeri me një shpirt thellësisht human e vepërmirë.

Si formohet dhe zhvillohet

personaliteti?

Baza e formimit të personalitetit është mësimi. Procesi i të mësuarit është marrja e dijes. Ainshtajni mori dije dhe vetëm në moshën tetëvjeçare arriti të flasë për herë të parë. Mësimi është zhvillimi i aftësive për të vënë në praktikë një sjellje të re. Që të mësosh biçikletën do të zhvillosh aftësinë për të mbajtur në ekuilibër trupin duke vënë në praktikë sjelljen e re të të dhënit biçikletës. Të mësosh do të thotë të memorizosh segmente të dhënash në kujtesën kompjuterike të trurit. Është studiuar nga psikologët aftësia e të rriturve për të memorizuar numra. Pas shumë vite eksperimentesh laboratorike me moshë të ndryshme, u arrit përfundimi se një i rritur me kapacitet mesatar është në gjendje të memorizojë nga gjashtë deri në tetë numra për minutë. Më pas këto segmente formojnë bashkësi kodesh, të cilat bëhen automatike për trurin duke rezultuar në veprime multifunkionale. Për shembull, një nxënës i klasës së parë mëson se si ti lidhë shkronjat e dorës që të shkruajë emrin e tij jo në vizat e fletore, por në tabelë. Ky veprim në dukje i thjeshtë, vë në punë mijëra neurone të cilat çlirojnë energji duke transmetuar sinjale të posaçme në kujtesën afatgjatë.

Në përgjithësi njerëzit supozohet të mësojnë në shkollë, por thithja e informacioneve të reja

ndodh kryesisht në ambiente jashtëshkollore. Të mësuarit zgjat gjatë gjithë jetës dhe varet nga ambicjet personale për të pas uruar intelektin. Proçese bazë që ndihmojnë në formimin e personalitetit janë:

- të folurit, të ecurit dhe përdorimi i të gjitha shqisave që na ka falur Zoti. Këto shqisa ndikojnë në perceptimin e të dhënave që marrim nga mjedisi i jashtëm (gjithçka që na rrethon) dhe i brendshëm (organizmi i njeriut). Perceptimet mund të jenë pamore, dëgjimore, perceptime të shijes, perceptime prekësh dhe perceptime aromash. Të gjitha këto të ndërthurura ose jo me njëra-tjetrën na lejojnë të kuptojmë botën. Duke kuptuar botën individit nis të formojë një personalitet, i cili gjithmonë e më shumë i përshtatet mjedisit që e rrethon. Ndryshe ky ligj quhet ligji i mbijetesës dhe përshtatjes që zbatohet nga shumica.

Një nga mënyrat e të mësuarit quhet familjarizim. Familjarizim do të thotë të bëhesh i njohur me një stimul mbas ekspozimit të vazhdueshëm ndaj tij. Për ta ilustruar këtë koncept marrim një njeri në rrugë, i cili dëgjon për herë të parë zhurmën e makinës. Stimuli zhurmë makine mbas shumë daljesh në rrugë bëhet një dëgjim i përsëritur, i cili sjell si pasojë familjarizimin e individit ndaj zhurmës së makinave.

Një tjetër mënyrë e të mësuarit titullohet

veprim i kushtëzuar. Kjo metodologji u bazua në punimet psikologjike dhe eksperimentet laboratorike të psikologut amerikan Skinner. Veprimi i kushtëzuar është procesi i formimit të sjelljes, e cila përpunohet duke u bazuar nga metoda dënuese ose përfituese. Një shembull i dënueshëm është një fëmijë, i cili duke mos ditur rregullat e mirësjelles, flak në tokë një lëkurë banane. Ky fëmijë qortohet nga nëna për veprimin e gabuar dhe dënohet me mbledhjen e plehrave që ka flakur në tokë

ai dhe njerëz të tjerë. Fëmija nuk e përsërit më gabimin pasi e di që si pasojë do të dënohet. Një shembull përfitues është i një nxënësi në shkollë të mesme, i cili nxjerr mesataren e vitit të parë 10, si shpërblim prindërit nga kënaqësia e diturisë që ka marrë fëmija i tyre i blejnë një dhuratë. Ky adoleshent do ta përsërisë këtë veprim (rezultate të shkëlqyera në mësim) edhe në vitet vijuese për të formuar një personalitet të shëndoshë dhe për të marrë shumë dhurata.

Personaliteti luan një rol vendimtar në konceptimin e jetës së një njeriu. Nëse një individ është me moral të lartë, i ndershëm dhe i përgjegjshëm për të perfeksionuar intelektin e tij duke kryer vepra të mira për shoqërinë, atëherë ai është një gur themeli i shëndoshë që ndihmon në gjendjen social-politike të një vendi. Ky personalitet kur bashkohet me një personalitet tjetër të ngjashëm me të duke krijuar një familje të re, ndikon në formimin e një shoqërie të së ardhmes me influencën e tij progresive.

A janë ata...

Të rinjtë, a janë ata tek të cilët do i varte shpresat çdo prind, e më tej çdo komb e shtet, kur dihet se çdo shtet i mirëfilltë do mund të ngrihej mbi fuqinë dhe vitalitetin e tyre.

A janë vallë ata, ajo ëndërr e çdo prindi që e rriti që ai të bëhej dikushi një ditë?

A është ai embrioni i dikurshëm, ajo krijesa e vogël Brenda barkut të nënës?

Atij nuk i kujtohet se që në ato momentet e fillësës së tij, ka qenë pikërisht ai, "plangprishësi" i gjumit të nënës tek rrotullohej, gjuante me duar e shqelma që në fetus, i lëviszhëm, i gjallë,

plot jetë, por rritur me plot mundime.

Tani, për të, duket sikur ndërtohet e gjithë bota. Por, "ai" – i "riu" ç'shton të ndërtojë në ditët plot sfida e të papritura?

Rinia jo vetëm sot, por edhe në ditët që po vijnë ka tendenca të habitshme për t'u shfaqur më çuditshëm se kurrë ndonjëherë.

Ka aq shumë gjëra të cilat i shijon, i prek së pari rinia, të rinjtë. I keni parë tendencat e modës, veshjet, stilimet, pasaretat, make-up-et e operacionet estetike?

Mjafton të flasësh për garderobën e tyre, për rrjetin e shoqërisë virtuale, për albume pa fund në facebook, orë të

tëra në skype...

E gjitha kjo për prindër të zgjuar e të përvuajtur, që e dinë mirë se çfarë do të thotë të punosh shumë për t'ia mundur të gjitha këto fëmijëve të tyre, është arritje. Mundi i tij ja vlen nëse këta të rinj do dinin si ta falenderonin prindin, e më së shumti do dinin të falenderonin shpikësin e çdo gjëje, Krijuesin e pa shoq, Zotin e tyre.

Të rinjtë vijnë me botën e tyre që shndrit, që shpërthen, por që venitet si vetë brishtësia e tyre. Ndaj, mendimit se ajo fuqi ju buron nga rinia e tyre askush nuk e kundërshtoi!

A do të ishte e vërtetë që gjallërinë e vitalitetin e tyre që sot ata tregojnë, e kanë

pikërisht nga mëshira e Krijuesit të tyre, e më pas nga ajo çfarë mundën t'u falnin prindërit e tyre.

Janë mundimet e prindërve, etapë pas etape, përkujdesja, dhembshuria dhe dashuria që "dhemb gjer në kockë"- e gjitha kjo i vjen një të riu si dhuratë për të gëzuar ajo hapat e parë të hedhur në botën e "jashtë" atyre tre errësirave embrionale.

Ndaj të rinjtë, duhet të jenë vërtet ata që ndjehen më të rinj, më të gjallë, e të fortë. Dhe duke kuptuar se kjo botë e tyre rrjedh nga bota e dy të tjerëve që investuan për të.

Ai duhet të eci falënderues në tokë, respektues ndaj tyre e rrjedhimisht ndaj Zotit që ju dha jetë.

"...dhe vërtet ai që nuk falënderon njerëzit nuk falënderon as Zotin e tij". Kjo

është thënie profetike që ai jua drejtoi njerëzve në përgjithësi, e ndërsa atyre që shpesh neglizhajnë me njerëzit në veçanti.

Sot kohërat vijnë gjithnjë e më të reja, rinia gjithnjë e më e re pa, që plaket shumë shpejt ngase nuk di t'i njohë sukseset, nuk falenderon për atë çfarë ka, që harron çdokënd tjetër veç vetes "së tij".

A KANË ATA MOTIVE PËR JETËN?!

A janë sot të rinjtë ata të motivuarit nga shkalla apo fakultetet, a pram avohen ata në aftësi të tjera përveç lojërave virtuale të internetit e të tjera si këto?

Sa është bërë për ta nga këto dy institucione edukimi dhe arsimimi?

Cilat janë politikat e shtetit shqiptar për një mirëmenaxhim të prirjeve apo performancave të të rinjve sot?

Sa mundet sot prindit të investojë për fëmijën e tij?

Po të rinjtë problematikë?

Që nga ata me rezultate të dobëta e deri tek ata që përbëjnë kontingjent problemesh jetike si: precedentë penalë, krimesh të kryera, të droguar, apo problem atikë në devijanca perverseseksuale etj., etj.

Sa përgjegjëse është familja, shkalla, komuniteti?

Me ç'mjete të tjera duhet luftuar?

Thuhet se për të gjitha këto, është përpjekur shumë, dhe është luftuar shumë, pa....

Cila është ajo pika e dobët, ajo në të cilën kanë çaluar rëndë të tre të sipërmendurit?

Nuk janë as paratë e shumta apo të pakta që i

dhënë, as makina eshtrenjë që i blejnë, as fakti që s' e latë të festonte me shokët mbrëmjeve të vona, e as ajo që nuk e shoqëruat në kinema apo teatra. Por, është mungesa e moralit!

Morali i mirë mungoi ndoshta që tek prindërit, ose këta të fundit nuk ditën t'ia falnin këtë dhuratë, "më të çmueshmen në jetë të jetëve".

Morali, ajo vlerë që s' e tret as gjë, morali i dijes, i urfësisë, përpjekjes dhe respektit, i drejtësisë dhe besimit, i atij besimi që të mbush e që këto momente zbrastësie tek rinia i gjen shpesh. Ti gjen hapësirën për t'u rrityer,

për t'u shprehur, çfarë ndjen, çfarë të dhëmbet të lëndon, e kjo do ishte hapësira që s'ngushtohet kurrë ndërsa hapësira të tjera tek të cilat drejtohet rinia sot janë nga më zhgënjyset e shkatërrueset e jetëve të tyre siç janë droga, dhuna, prostitucioni, vjedhja, vrasja, banda, terrori etj.

Sot duam të trokasim tek porta janë, por edhe tek porta e fqinjit, e rrethit tonë, po edhe tek porta e mbarë botës ku jetojmë. Deri kur do intencojmë të rinjtë tanë në kampe famëkeqe ku shpien sëmundjet eshekullit të ri???

Kur unë isha një djalë 14 vjeçar babai im ishte kaq i paditur sa ruke duroja dot ta kisha rreth e përqark vetes. Por, kur u bëra 21 vjeç, unë jam shtangur dhe mahnitur se sa shumë ai kish mësuar për 7 vjet.

*Mark Twain (1835 - 1910)
Shkrimtar dhe humorist*

Cilat ndryshime llogariten si normale?

Adoleshenca është koha kur fëmijët fillojnë të vendosin vetë. Ata e hulumtojnë pavarësinë e tyre. Fillon procesi i ndarjes nga prindërit. Ata duan që të rinë vetëm në dhomën e tyre (kërkojnë intimitet). Duan të eksperimentojnë me atë që është trendi (modë). Duan të provojnë ide të reja dhe përqipen me aktivitetet e reja. Shokët përbëjnë pjesë të rëndësishme në jetën e tyre dhe kanë ndikim të madh në vendimet që marrin. Në këtë moshë fillon dhe tërheqja ndaj seksit tjetër.

Adoleshenca është një periudhë tranzicioni midis fëmijërisë dhe moshës madhore. Kjo moshë përfshin vitet nga 13 derinë 18 vjeç. Ndryshe nga periudha e foshnjërisë, kjo moshë karakterizohet nga ndryshime themelore në të gjithë zhvillimin e fëmijës. Këtu arrihet pjekuria biologjike, e cila çon më pas në atë seksuale. Ndodhin ndryshime të mëdha edhe në funksionimin intelektual. Kalohet nga fazat e të menduarit operacional konkret në atë të të menduarit logjik formal. Ndryshimet më të mëdha ndodhin në fushën emocionale e shoqërore. Në këtë moshë adoleshenti është në kërkim të identitetit të vet personal. Kjo kërkesë përbën shpesh një burim konflikti midis adoleshentit dhe prindërve. Adoleshenca shoqërohet shpesh me kriza emocionale, të cilat çojnë drejt alkoolit, drogës, shturjes seksuale, sjelljeve vandaliste, dhunës që më pas sjellin pasojat tepër të rënda për të ardhmen. Problemet që ndeshen në adoleshencë ndryshojnë nga ato të fazave të mëparshme. Pjekuria seksuale çon në rrethana konfliktuale. Është e domosdoshme që adoleshenti të pajset me të gjitha njohuritë mbi seksualitetin, mjetet kontraceptive dhe rrezikun e sëmundjeve seksualisht të transmetueshme. Në këtë periudhë adoleshentët marrin përsipër më shumë përgjegjësi, organizojnë aftësitë dhe marrin vendime lidhur me zgjedhjen e profesionit të tyre. Ata fitojnë më shumë aftësi për fju përshtatur rregullave të vendosura nga shoqëria. Adoleshentët kërkojnë të mbështeten e mirëkuptohen nga të rriturit.

Çfarë kufizimesh duhet t'u parashtrohen adoleshentëve?

Fëmija juaj do më shumë liri dhe pavarësi. I besoni dhe i lejoni që të sjellë disa vendime të veta individuale. Megjithatë, disa sjellje të caktuara, nuk janë në rregull asnjëherë, për cilëndo fëmijë, i cilësdo moshë. Fëmija juaj nuk mund të bëjë zgjedhje për gjëra që e rrezikojnë shëndetin, sigurinë dhe ardhmërinë e tij. Është e domosdoshme që fëmija të shkojë në shkollë. Shkolla e përgatit që të vazhdojë më tutje, të punojë dhe të fitojë për jetë. Për disa gjëra mund të bëhet kompromis (së bashku merreni vesh ç'është e drejtë dhe çfarë nuk është e drejtë) p.sh.: a do t'i ngjyrosë flokët ose a do ta rregullojë shtratin.

Si të ballafaqoheni me konfliktet?

Dëgjojeni fëmijën tuaj. Tregoni interes për atë ç'ndodh, mos pritni që të ndodhë problemi e pastaj të komunikoni. Lejoni që gjërat e imta të ndodhin siç do ai. Ruajeni energjinë për gjëra më të rëndësishme. Nëse fëmija juaj më shumë do që të luajë në fillim, pastaj t'i shkruajë detyrat e shtëpisë, mos këmbëngulni që të fillojë me detyrat menjëherë pas shkollës. Çdo natë, lavdërojeni për punën e kryer. Mos bëni presion mbi të. Nëse bëni presion, mund të ndodhë që t'ju injorojë, e më vonë t'ju injorojë për gjëra shumë më të rëndësishme.

Cilat tema duhet t'i diskutoni me fëmijën tuaj?

Duhet të diskutohet rreth përdorimit të drogës, alkoolit, duhanit, seksit dhe trendeve të modës. Parashtroni këto tema para se t'ju pyesë fëmija për to dhe para se të bëhen problem.

Cilat shenja do të më paralajmërojnë se fëmija im ka problem?

Gjatë adoleshencës probleme të shpeshta janë **Depresioni**, përdorimi i drogave, çrregullimet në të ushqyerit, stresi ose problemet në shkollë, shokët ose familja. Në qoftë se fëmija juaj tregon disa nga shenjat që vijojnë, mundohuni ta vërtetoni për çfarë bëhet fjalë:

- Humbje e shprehur në peshë apo përkundrazi fitim i shprehur e peshës.
- Probleme me gjumin.
- Ndryshim drastik i shokëve.
- Ndryshim drastik i sjelljes. Ikja nga shkolla. Ulja e notave.

- Depresion. Flet për vetëvrasje, çdo e përmendur, bile edhe me tallje, duhet të shkaktojë brengosje.
- Simptoma për përdorim të drogës.
- Probleme me ligjin.

Disa këshilla për prindërit

Merrni pjesë në gjithçka. Duhet që ju vetë të jeni shembull. Fëmijës tuaj i tregoni mënyrë se si të ballafaqohet me stresin dhe si të sjellë vendime. Lexoni libër për adoleshencën. Do t'ju ndihmojë të dini se ç'ju pret dhe do t'ju përgatisë të dilni në fund me konfliktet. Mbajuni konzistent për qëndrimet tuaja. Nëse fëmija juaj ikën nga shkolla mos pranoni se "ai kalon në ndonjë fazë". Moshë e fëmijës tuaj nuk është arsye për sjellje joadekuate. Njofftoni shokët dhe prindërit e shokëve të fëmijës tuaj. Punoni bashkë që të jeni në rrjedhë. Bëhuni më tepër mbikqyrës, e jo pjesëmarrës. E respektoni intimitetin e fëmijës. Në atë moshë fëmija juaj do një kohë dhe një vend të caktuar që të jetë vetë me veten e tij. Banjoja e tij dhe telefoni duhet të jenë privat. Duhet të jeni të informuar se ç'lexon fëmija, ç'sheh në TV dhe ç'sheh në internet. Çfarë video lojërash luan? Me cilin komunikon në internet? Fëmija juaj mëson nga mediat. Qartësojeni çdo informatë të gabuar. Kuptojeni se ku del fëmija juaj dhe me cilin, por mos pritni që t'ua tregojë të gjitha detajet rreth aktiviteteve të tij. Nëse dyshoni se bëhet fjalë për problem të vërtetë, normal është të jeni më aktiv. Doemos ta mbronni fëmijën tuaj që të jetë i sigurtë dhe i shëndoshë.

Ku të drejtoheni për ndihmë?

- Mjeku juaj
- Psikologu
- Qendra të tjera për adoleshentët etj...

PËR MUA...

Derindha e rinisë është periudha e fuqisë, e qëndrueshmërisë, e gjallërisë kulminante, mesi i jetës, sikurse dielli kur qëndron në zenit. Kaq e rëndësishme është rinia, sa që Zoti, në Ditën e Gjykimit do të pyesë për jetën në përgjithësi, kurse për rininë në veçanti. Mosha rinore, në logjikën islame ka pozitë, përgjegjësi dhe vlerë të posaçme.

Rinia dhe morali

nga: Armida Plumbi, Fakulteti Juridik

Njeriu është tjetër në vitet e fëmijërisë dhe tjetër në vitet e rinisë, kështu me radhë derisa ikën nga kjo jetë. Zoti në Kur'an thotë: "Zoti ju krijon, pastaj ju merr shpirtin. Disa prej jush jetojnë aq gjatë, sa arrijnë një moshë, ku nuk kuptojnë më asgjë nga ajo që kanë ditur. Me të vërtetë, Zoti është i Gjithëdijshtëm dhe i Plotfuqishëm." (En-Nahl, 70)

Një poet bashkëkohor iranian, Gejser Emin Dur, në një libër të tij me titullin "Njerëzit dhe librat" thotë: "Njerëzit janë si librat, disa botohen, disa ribotohen, kurse disa fotokopjohen. Disa duhen marrë shembull e disa jo, disa "njerëz" duhen lexuar disa herë për t'i kuptuar, kurse disa nuk duhen lexuar, duhen hedhur. Disa njerëz janë "librat" që i nevojiten të rinjve e disa nga to janë libri që i nevojiten të mëdhenjve.

Rininë tonë e ka kapluar virusi vdekjeprurës, që për ta shëruar këtë virus nga të gjithë ne kërkohet punë, mund dhe angazhim. Sot rinia jonë po jeton pa kurrfarë programi. Ajo dëshiron të hajë mirë, të shëtisë dhe të jetojë pa përgjegjësi.

“O djali im! Fale namazin, urdhëro për punë të mira, e ndalo nga të këqijat, përballo me durim çdo gjë që të godet. Vërtet, këto janë nga çështjet më të preferuara.”

Një popull për të vazhduar ekzistimin e tij nuk varet prej pasurisë së tij, por ajo varet nga rinia që lë prapa dhe mos të harrojmë që përhapja e fesë Islame në kohën e Muhamedit (paqja e Zotit qoftë mbi të) më së shumti u bë nga rinia.

Duhet bërë me dije se grupi i besimtarëve, i cili u vendos në shtëpinë e Erkamit dhe që shënuan fitore ishte rinia.

Omeri ishte 27 vjeç, Aliu ishte edhe më i ri etj.

Po ashtu gjatë historisë islame komandantët ushtarakë, të cilët e udhëhiqnin ushtrinë, shumica prej tyre kanë qenë të rinj. Marrim shembullin e Mehmet Sulltan Fatiut, i cili kur çliroi Konstatinopojën ishte 23 vjeç.

Muhamedi (paqja e Zotit qoftë mbi të) thotë: “*Shpejto kah ajo që ka dobi, kërko ndihmë prej Zotit e mos e konsidero veten të dobët.*” Edhe pse Muhamedi (paqja e Zotit qoftë mbi të) na këshillon që të vrapojmë pas veprave të cilat janë të dobishme si p.sh.: kah dituria, zbulimet e reja shkencore, etj., duket qartë që rinia jonë është duke shkuar në kundërshtim me këtë hadith. Sot rinia jonë në vend që të vrapojë tek e dobishmja, ajo me sa shohim po vrapon vetëm kah imitimit, duke vënë vathë në vesh e hundë, duke zhveshur trupin dhe duke e harxhuar kohën e tyre kot nëpër kafe e bare.

Rinia jonë sot internetin nuk po e shfrytëzon për studime e hulumtime, por më tepër për qefe e dëfrime. Nuk duhet të harrojmë se armiqtë e fesë islame mundohen me mish e me shpirt që në rininë islame të fusin mikrobin për tua prishur moralin e tyre. Është e vërtetë që sot ka shumë universitete e fakultete, të cilat i frekuenton rinia jonë dhe në vend që të hapin dyert e librave për studime, ata përpiqen për të marrë vetëm një notë kaluese, që më në fund të ketë një diplomë të fakultetit. Por, çfarë

rëndësie do të ketë ajo diplomë pa dituri?!

Zoti u ka caktuar të gjitha krijesave që ka krijuar nga një detyrë si p.sh.: dielli lind dhe perëndon në një kohë të caktuar, kafsha e ka për obligim që të ushqehet dhe atë ushqim ta shndërrojë në mish dhe qumësht, por ku është angazhimi i rinisë sonë?!

Muhamedi (paqja e Zotit qoftë mbi të) në një hadith thotë: “*Shfrytëzoni pesë gjëra para se të vinë pesë të tjera, 1. Jetën para vdekjes, 2. Shëndetin para sëmundjes, 3. Kohën e lirë para se të jeni të zënë, 4. Rininë para pleqërisë, 5. Pasurinë para varfërisë.*”

Nga ana tjetër rëndësi shumë të madhe ka familja. Çdo prind e ka për obligim që të këshillojë fëmijën e tij njësoj siç e këshilloi Llukmani birin e tij. Në lidhje me këtë në Kur’an thuhet: “*O djali im! Fale namazin, urdhëro për punë të mira, e ndalo nga të këqijat, përballo me durim çdo gjë që të godet. Vërtet, këto janë nga çështjet më të preferuara.*” (Lukman, 17)

Në kohën në të cilën po jetojmë po shikojmë një destruktivitet dhe degjenerim të madh, të cilin po e sulmon vazhdimisht rininë. Prandaj, ka ardhur koha që të flasim për rikthim të vlerave tona, të cilat në thelb janë fetare dhe pa të cilat nuk mund të ketë një zhvillim të shëndoshë të shoqërisë sonë. Sytë janë nga rinia, sepse tek rinia është shpresa dhe nga ajo varet e ardhmja.

Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), ka treguar se trim dhe luftëtar është ai që e lufton epshin e tij për hir të Zotit: “*A t’ju tregoj kush është besimtar? Besimtar është ai të cilit njerëzit i besojnë për pasurinë dhe shpirtin e tij. Mysliman është ai nga dora dhe gjuha e të cilit janë rehat njerëzit, muxhahid është ai që lufton epshin e tij duke e respektuar Zotin dhe muhaxhir është ai që i braktis gabimet dhe gjynahet.*”

Morali nuk është luks pa të cilin mund të jetohet, por ai është esenca e jetës të cilën e pranon feja dhe i respekton bartësit e tij. Për këtë, Islami i përmbledhi vlerat dhe i nixti ithtarët e tij që t'u përmbahen atyre një nga një.

Edhe pse përkufizimi i moralit tek shumë njerëz kuptohet në mënyra të ndryshme, ne kemi për qëllim moralin islam të praktikuar në jetë, duke dhënë rezultatet legjislative të tij në familje dhe shoqëri, në shkollë dhe qeveri, në luftë dhe liri, si dhe në çdo pore të jetës, të bazuara në Kur'an dhe Sun'net, që myslimani të udhëzohet në vlerat të cilat ia plotësojnë atij fenë dhe ia rregullon jetën në të dy botërat, siç ishte edhe në periudhat e kaluara të sundimit të shtetit islam.

Pejgamberi i Islamit e ka përcaktuar qëllimin e dërgimit të tij dhe metodologjinë e qartë të misionit të tij me fjalët: *"Me të vërtetë jam dërguar t'i plotësojë virtytet e moralit"*. Për t'u plotësuar këto virtyte duhet të ruhen vlerat hyjnore për të ndriçuar horizontet e përsosmërisë, në mënyrë që rinia të ecë përpara me dituri dhe moral shembullor.

Myslimani është i ndershëm në dorën e tij, në syrin e tij, në veshin dhe organet e tij, largohet nga të ndaluarat dhe nuk lejon që ta dominojë epshi. Pikërisht lufta më e madhe nuk është ajo në fushën e betejës, por është lufta me vetveten, për të mposhtur epshin.

"Mos iu qas asaj për të cilën nuk ke njohuri, pse të dëgjuarit, të pamurit dhe zemra, për të gjitha këto ka përgjegjësi". (El-Isra: 36).

Pejgamberi (paqja e Zotit qoftë mbi të) i ka nxitur të rinjtë që të martohen për ta ruajtur nderin, kurse ai që nuk ka mundësi të martohet le ta ndihmojë vetveten me agjërim dhe adhurim, duke thënë: *"O të rinj, kush mund të martohet le të martohet, sepse kjo ia ul shikimin dhe ia ruan nderin, e*

ai që s'ka mundësi të martohet le të agjërojë, sepse kjo e ruan atë".

Këto janë vetëm disa prej vetive që duhet t'i posedojë një mysliman i ri, nëse dëshirojmë t'i sigurojmë popullit tonë një ardhmëri të sigurt dhe të qetë. Se fundja një njeri pa këto vlera dhe veti ajo që ka mbetur nga humanizmi tek ai është me pikëpyetje?!

Ata të rinj që bëjnë një jetë të shthurur dhe janë të robëruar nga epshet e tyre mendojnë se pjesa tjetër e rinisë që nuk vepron si ata është një rini e ndrydhur, e mbyllur në kafaz dhe që nuk e shijon jetën. Mirëpo e vërteta nuk është kështu. Ai që frenon veten nga të këqijat, nga epshet i ka fituar të dyja; dynjanë dhe ahiretin. Zoti thotë: *"Me të vërtetë kanë shpëtuar besimtarët.... dhe ata të cilët e ruajnë nderin e vet (sa i përket jetës intime), me përjashtim ndaj grave të veta (me kurorë) dhe ndaj atyre (robërshave) që i kanë në pronësinë e vet, për të cilat nuk janë të qortuar, e kush kërkon përtej tyre (dëfrim nga të ndaluarat), të tillët janë ata që kanë shkelur kufijtë."* (El-Muminun: 5- 7)

Burrëria e vërtetë është kur njeriu arrin t'i thotë vetes "ndal" dhe "jo", atëherë kur e dominon epshin dhe nuk dominohet prej tij. Kurse njeriu, të cilin e orienton dhe dominon epshi i vet, ai është më afër shtazëve, të cilët nuk kanë moral dhe që asgjë nuk i ndal nga epshi. Profeti (paqja e Zotit qoftë mbi të) ka thënë: *"Po nuk pate turp, bëj çfarë të duash."*

Kjo është beteja jonë, për këtë duhet të flasim, të punojmë, të kontribuojmë dhe të japim shembull, në mënyrë që të kemi një të ardhme të lumtur dhe të rehatshme.

Lusim Zotin që rininë tonë ta mbrojë nga të ndaluarat dhe ta udhëzojë në Islam, sepse me të vërtetë kush është i udhëzuar në fenë e Zotit asnjëherë nuk humbet. Amin!

"Thuaju edhe besimtareve të ndalin shikimet e tyre, t'i ruajnë pjesët e trupit të tyre, të mos zbulojnë stolitë e tyre ..."
(En-Nur: 31).

"Mos iu qas asaj për të cilën nuk ke njohuri, pse të dëgjuarit, të pamurit dhe zemra, për të gjitha këto ka përgjegjësi".
(El-Isra: 36).

Rini besimtarësh

Abdullah ibn Zubejr ibn Auam

nga Gazmend Leçini

istoria dhe jeta e këtij sahabinu, shok dhe bashkëkohës i të Dërguarit (paqja e Zotit qoftë mbi të), përmban disa detaje nëpëmjet të cilave mund të marrin mësim shumë grupmosha.

Prej historisë së tij përfitojnë prindërit, se si t'i edukojnë fëmijët e tyre, përfitojnë fëmijët se si të jenë model dhe shembull për bashkëmoshatarët e tyre, përfitojnë të rinjtë se si ta kalojnë kohën më të vyer, rininë, duke pasur si shembull pikërisht këtë sahabin për adhurimin dhe përkushtimin e tij ndaj Allahut.

Do të mundohemi që në këtë përshkrim të shkurtër të jetës së

Abdullah ibn Zubejrit të cekim disa detaje të rëndësishme dhe mbreslënëse me qëllim që ne të kuptojmë se si duhet të jetë një mysliman në jetën e tij.

Kemi zgjedhur pikërisht këtë person, sepse ai i përmbush të gjitha kriteret për të qenë pikë orientimi për cilindo fëmi a të ri, i cili dëshiron të ketë një shembull real në jetën e tij.

Nuk ka dyshim që me shembuj të fillë historia Islame është e mbushur, por vetë lindja e tij është e veçantë dhe ka lënë gjurmë në atë kohë.

Abdullah ibn Zubejri kishte mirësinë të ishte djali i Zubejr ibn Auamit, sahabiut të nderuar dhe mbrojtësit të Muhamedit (paqja e Zotit qoftë mbi të), siç e ka emërtuar vetë i Dërguari i Allahut. Nëna e tij ishte Esmaja, vajza e Ebu Bekrit, halifja i parë, i pari nga burrat që e besoi profecinë dhe i pari që u përgëzua me xhenet. Tezja e tij ishte

Aishja, nëna e bisimtarëve, e shoqja e të Dërguarit të Allahut, (paqja e Zotit qoftë mbi të).

Abdullahi pati rastin të bënte hixhretin për në Medinë bashkë me besimtarët e tjerë duke qenë akoma foshnje në barkun e nënës së tij. Kur iu afruan Medinës ata qëndruan për disa kohë në vendin e quajtur Kuba, ku dhe lindi Abdullahi në vitin e parë të hixhretit, ndaj dhe njerëzit në fillim kur pyesnin se në cilin vit të hixhretit ishin, pyesnin atë sa vjeç ishte. Kur lindi ai Ebu Bekri e merr dhe e çon tek i Dërguari (paqja e Zotit qoftë mbi të), i cili merr një hurmë e përtyp në gojën e vet dhe ia vendos atij në gojë, duke bërë kështu që gjëja e parë që u fut në gojën e Abdullahit të jetë hurma e dalë nga goja e Muhamedit, (paqja e Zotit qoftë mbi të). Pas kësaj njerëzit e marrin këtë foshnje të porsa lindur dhe e shëtisin në rrugët e Medines duke përmendur me të madhe shehadetin dhe duke madhëruar Allahun për këtë dhuratë. Gëzimi i tyre ishte i justifikuar deri në atë masë sepse myslimanëve kishte

kohë që nuk po i rronin fëmijët, por sapo lindnin vdisnin. Jehudët e Medinës thonin se u kemi bërë magji myslimanëve dhe ata do shuhen sepse nuk kanë për të pasur pasardhës që të jetojnë, dhe është pikërisht Abdullahi fëmija i parë që jetoi dhe nuk vdiq për t'i treguar çdokujt se myslimanët jo vetëm që nuk do të shuheshin, por dhe do të ishin populli që do ta ffonte njerëzimin në besimin e Zotit, Një.

Duke pasur rastin të ketë teze Aishen, Abdullahi një pjesë të mirë të kohës e kalonte në shtëpinë e profetit (paqja e Zotit qoftë mbi të), duke parë dhe dëgjuar direkt nga burimi i dijes hyjnore. Një ditë kur ai ishte akoma i vogël i Dërguari (paqja e Zotit qoftë mbi të), i jep një gotë me gjakun e vet të hixhames dhe i thotë ta hidhte diku që të mos e shihte kush. Ai e mori gotën dhe doli, po mendonte se në cilin vend më të sigurt mund ta hidhte gjakun e të Dërguarit, (paqja e Zotit qoftë mbi të), u mendua pak dhe nuk gjeti vend më të sigurtë se sa barkun

e tij. Në këtë moment vjen Selman el Farisi dhe e pa se ç'bëri. Kur u kthye tek i Dërguari (paqja e Zotit qoftë mbi të), ndërkohë aty ishte futur dhe sahabiu i nderuar Selmani, Muhamedi, (paqja e Zotit qoftë mbi të) e pyeti se ku e kishte derdhur gjakun. Abdullahi iu përgjigj se e kishte hedhur në një vend ku nuk kishte mundësi ta gjente askush. Në këtë moment ndërhyu Selmani dhe i thotë të Dërguarit, alejhi selam se Abdullahu e piu gjakun. Muhamedi (paqja e Zotit qoftë mbi të) e pyeti "A e pive gjakun"? Ai tha "Po" Atëherë Muhamedi (paqja e Zotit qoftë mbi të) i thotë: "Sa lart je ti nga njerëzit dhe sa larg janë njerëzit prej teje" Një transmetim tjetër tregohet se i ka thënë: "Nuk do të të prekë ty zjarri."

Një ditë ai po luante me shokët e tij e aty kaloi Umeri, e fëmijët ikën menjëherë nga frika e tij, kur dihet autoriteti që kishte Umeri tek burrat e jo më tek fëmijët. E ndërkohë që të gjithë fëmijët ikën me vrap, Abdullahi qëndroi në vendin e tij si të mos kishte ndodhur asgjë. Umeri për ta provokuar i thotë me ton frikësues: "Po ti pse nuk ike"! Abdullahi i përgjigjet i qetë: "Nuk të kam bërë ndonjë gjë të keqe që të kem frikë prej teje, e rruga është e gjerë dhe ka vend dhe për ty" Umeri qeshi dhe i thotë: "Ti je biri i babës", je trim dhe guximtar si yt atë.

Me pak fjalë këto kanë qenë disa nga momentet e fëmijërisë së tij, fëmijëri që e ka kaluar në prehrin e tezes së vet, gruas së të Dërguarit, për t'i treguar çdo prindi se si duhen edukuar fëmijët me frikën ndaj Krijuesit dhe dhe me ndjenjën se Allahu i shikon kudo që të jenë dhe jo t'i frikësojmë se, do i them babit apo po vjen gogoli etj. etj., portabrumosin ndjenjën e mbikqyrjes ndaj Allahut se kjo ndjenjë e shoqëron kudo edhe kur prindi nuk e sheh. Kjo do ndikojë që këta fëmijë të kalojnë një rini sa më të rregullt dhe sa më afër parimeve hyjnore që një herazi janë dhe vrytytet më të larta njerëzore.

Le të ndalemi tani pak me disa nga momentet e rinisë së tij se si e përshkruajnë atë shokët e tij.

Umer ibn Abdulaziz i thotë një shoku duke ia përshkruar Abdullah ibn Zubejrin: "Për atë Zot, nuk kam parë njeri si ai, kur futej në namaz dilte plotësisht nga çdo preokupim i dunjasë. Kur binte në ruku apo në sexhde i qëndronin zogjtë mbi shpinën e tij duke kujtuar se është diçka e palëvizshme, ngaqë rrinte një kohë të gjatë. Një ditë i ra pranë vetes një gurë i madh i hedhur me katapult, por për Zotin as nuk e ndërpreu namazin e as nuk e shpejtoi rukunë."

Po t'i dëgjosh tregimet për adhurimin e tij, të duken

gati të pabesueshme. Ai ishte shembull në namazet nafle, në agjërim, në haxh dhe në namazin e natës.

Ibn Abasi thotë për të: "Ai e lexonte shumë Kur'anin, e ndiqte me përpikmëri traditën profetike, agjërues i madh, i frikësohej shumë dënimit të Allahut."

Muhamed ibn Hamijd thotë për të: "Abdullahi e kalonte natën në adhurim, ndonjë herë gjithë natën në këmbë duke lexuar, e ndonjë herë në sexhde apo në ruku."

Muslim ibn Janak el Meki thotë për të: "Një ditë ra në ruku ibn Zubejri e unë po lexoja Kur'an. Lexova suren El Bekare, Ali Imran, Nisa'ë dhe Maide e ai akoma nuk ishte ngritur nga rukuja."

Muxhahid bin Xhubejr thotë për të: "Nuk kishte ndonjë adhurim që të tjerët të tërhiqeshin prej tij e të mos e bënte atë ibn Zubejri. Një ditë erdhi një ujë i madh rreth qabes e askush nuk bënte dot tavaf, ndërsa Abdullah ibn Zubejri bëri tavaf me not." Kur e pyetën pse, u përgjigj: - Nuk dua të ndërpritet tavafi në shtëpinë e Allahut për asnjë moment.

Abdullah ibn Zubejri thotë: "Të devotshmit kanë disa shenja me anë të të cilave njihen nga të tjerët, por njohin dhe vetveten; ata durojnë në raste fatkeqësishë, kënaqen me caktimin e Zotit dhe e falënderojnë Allahun për mirësitë që ua dhuron."

SI TË KËSHILLOJMË

pa ofenduar dhe pa nxitur urrejtje TEK TË TJERËT

nga: Enkeleda Rroshi, punonjese sociale

Të gjithë jemi gjendur të paktën një herë në jetën tonë përballë një miku apo mikeje, shoku apo shoqeje, vëllai apo motre, në një situatë të vështirë, ku kemi dashur ta këshillojmë, por kemi nguruar nga frika e ndonjë keqkuptimi, ose ta kemi këshilluar dhe më pas gjërat janë përmbysur.

Por, cila është mënyra më e mirë për të vepruar nëse shohim diçka jo të hijshme apo të gabuar tek miqtë tanë?

Nëse dëshironi që të keni miq, duhet që të bëni diçka për ta, t'i kushtoni kohë, energji, dashuri dhe kujdes joegoist, të jini të sjellshëm. Sigurisht, ne jemi të detyruar që kur shohim diçka të gabuar tek vëllai ynë ta këshillojmë atë në formën më të mirë të mundshme. Kështu na ka këshilluar profeti ynë i dashur: *"Kushdo prej jush që sheh duke u bërë ndonjë e keqe, le ta përmirësojë atë me dorën e tij, nëse nuk ka mundësi, atëherë me gjuhën e tij, dhe nëse s'ka mundësi, atëherë me zemrën e tij, dhe ky është besimi më i dobët"*. Duke e ditur që këshillimi i dikujt jo gjithmonë është i lehtë për t'u arritur, do të ishte mirë të dinim disa çështje kryesore e t'i zbatonim ato kur duam që të ndihmojmë të tjerët, për t'i larguar nga e keqja e t'i këshillojmë në të mirë, këshilla të cilat, në dashtë Zotit, do t'ju lehtësojnë mënyrën e këshillimit të dikujt, pa e ofenduar e pa nxitur në të urrejtie.

Allahu i Madhëruar thotë në Kur'anin famëlartë: *"Thirr në rugën e Zotit tënd me urtësi dhe këshillë të shëndoshë, dhe debato me të në mënyrë të përshtatshme"*. (16:125).

Butësia ndihmon në arritjen e synimeve që ne i vendosim vetes. Fjalët e ëmbla dhe të buta bëjnë çudira në zemrat

e njerëzve, feja jonë na mëson të jemi bujarë dhe të dashur në marrëdhënie me njerëzit.

Është mjaft e rëndësishme që bisedën ta nisim duke i vendosur në pah anët pozitive dhe mirënjohje të virtyeteve të atij që këshillojmë, sepse është ashtu siç thotë një fjalë e urtë "Njeriu më lehtë e kapërdin tabletën e hidhur nëse para saj e merr një kokërr sheqer". Çdo veprim i shoqëruar me butësi zbukurohet dhe nëse jo shëmtohet, ashtu siç ka thënë profeti ynë i dashur Muhamedi (paqja e Zotit qoftë mbi të): *"Nuk hyn butësia në ndonjë gjë e që mos ta zbukurojë atë, dhe nuk largohet nga ndonjë gjë e që mos ta shëmtojë atë"*.

Asnjëherë nuk duhet që tjetrin ta qortoni apo ta këshilloni në mënyrë direkte, por mundohuni ta bëni këtë veprim në mënyrë indirekte. Thuhet: *"Le të jetë urdhërimi yt për të mirë me të mirë, kurse ndalesa nga e keqja të mos jetë me të keq"*.

Po kështu një peshë të madhe në mënyrën se si ne e këshillojmë dikë ka vetëkritika. Parasetë kritikoni tjetrin, thirrini gabimeve personale, p.sh.: mund të shpreheni në këtë mënyrë: "Kam bërë aq marrëzira në jetë, sa që nuk më takon të kritikoj askënd e aq më pak

ty" ose: "Me të vertetë që unë jam një gabimtar, dhe këshilloj në rradhë të parë veten time, e pastaj ty...". Secila qenie njerëzore do të ishte e gatshme ta pranonte kritikën ose këshillën e gabimeve personale, nëse ai që e kritikon ose që e këshillon, së pari fillon të flasë për gabime të ngjashme, të cilat i ka bërë. Nëse e pranoi se edhe ju vetë nuk jeni i përkryer, se në fund të fundit jemi njerëz e gabojmë, por Allahu është Falës i Madh dhe fal këdo që i kërkon falje Atij. Nëse arrini të bashkoni vetëkritikën dhe "lavdërimet" do të arrini të bëni çudira në sjelljet e njerëzve.

Apsolutisht nuk duhet që ta urdhëroni të bëjë diçka apo ta ndryshojë atë duke e urdhëruar. Shmangini urdhrat direkte dhe nxisni vetëkritikën duke mos ua lënduar krenarinë, por duke i trimëruar e duke e nxitur vullnetin për bashkëpunim.

Duhet t'i lejonit të tjerët të ruajnë krenarinë personale.

Sa herë kritikojmë, qortojmë, sfidojmë dhe nënçmojmë të tjerët e nuk mendojmë për lëndimet që u sjellim krenarisë së tyre!

Sikur të ndaleshim e të gjenim fjalinë e duhur dhe të tregonim mirëkuptim, do të kishim mundur t'i

zgjdhnim shumë probleme njerëzore pa dhimbje. Profeti ynë thotë: *"Allahu është i butë dhe e don të butën në çdo gjë dhe i jep njeriut të butë dhe që përmbahet atë që s'ia jep asnjë njeriu"*.

Po kështu, fuqja e vënies në dukje të anëve pozitive shpesh është aq e madhe, saqë mund t'i ndryshojë njerëzit. Të gjithë ne, në vetvete, kemi aftësi të fshehta, të cilat mbesin të pazbuluara nëse të tjerët nuk na lejojnë që t'i zhvillojmë. Mirënjohja është më e mirë se qortimi. Ndaj, vendosini në dukje cilësitë e tyre të mira, edhe përparimin më të vogël që tjetri ka bërë, por kujdes me komplimentat e vazhdueshme ndaj tjetrit, pasi ato nuk janë të mira, duhet maturi dhe drejtësi. Allau i Madhëruar thotë: *"Vërtet Allahu ka vendosur një masë për të gjithë gjërat."* (65:3). As nuk duhen lavdëruar të tjerët kot e as nuk duhet qëndruar larg dhe i thatë me ta.

Ta bindësh një person se e zbukuron virtyti të cillin e dëshirojmë tek ai, është rruga më e mirë për krijimin e virtytit të dëshiruar. Nëse mundohemi të përhapim fjalë të mira për personin, për aftësitë e tij të caktuara apo virtytin, qoftë ajo edhe e fshehur, do të arrini atë që ai do të mundohet me

të gjithë mënyrat që ta vërtetojë atë që rrethi e pret prej tij. Do të bëjë gjithçka që është në kopetencën e tij, vetëm që mos tju zhgënjëjë.

Tregojuni njerëzve që besoni në aftësitë e tyre. Ata do të mundohen ta arsyetojnë besimin tuaj, por nëse i thoni dikujt se nuk është i aftë për disa gjëra, se nuk ka prirje për to dhe se gjithnjë gabon, të jeni të sigurtë që do ta shkatërrojnë në të çfarëdo vullneti për përparim.

E nëse shërbehëni me taktikë të kundërt duke i inkurajuar, nëse e prekni besimin e tyre në vetvete e t'ju thoni se posedojnë prirje të fshehura për ato gjëra, nëse mundoheni të tregoni se nuk është aspak e vështirë, do të nxisni në ta vullnetin për vetëpërkryerje.

Jepuni guxim, bindini se me pak mund do të mund t'i përmirësojnë gabimet. Tregoni se ajo çka ata duan të arrijnë nuk është aq e vështirë sa duket. Allahu thotë në Kur'anin famëlartë: *"Dhe me Mëshirën e Allahut, t'i ishte i butë ndaj tyre, e sikur të ishte i vrazhdë e zemërtortë, ata do të shkapërderdheshin prej teje..."*. (3:159).

Njerëzit urrejnë t'i ulet vlera ose t'u mohojnë ajo. E vetmja gjë që arrihet duke i përgumuar të tjerët është

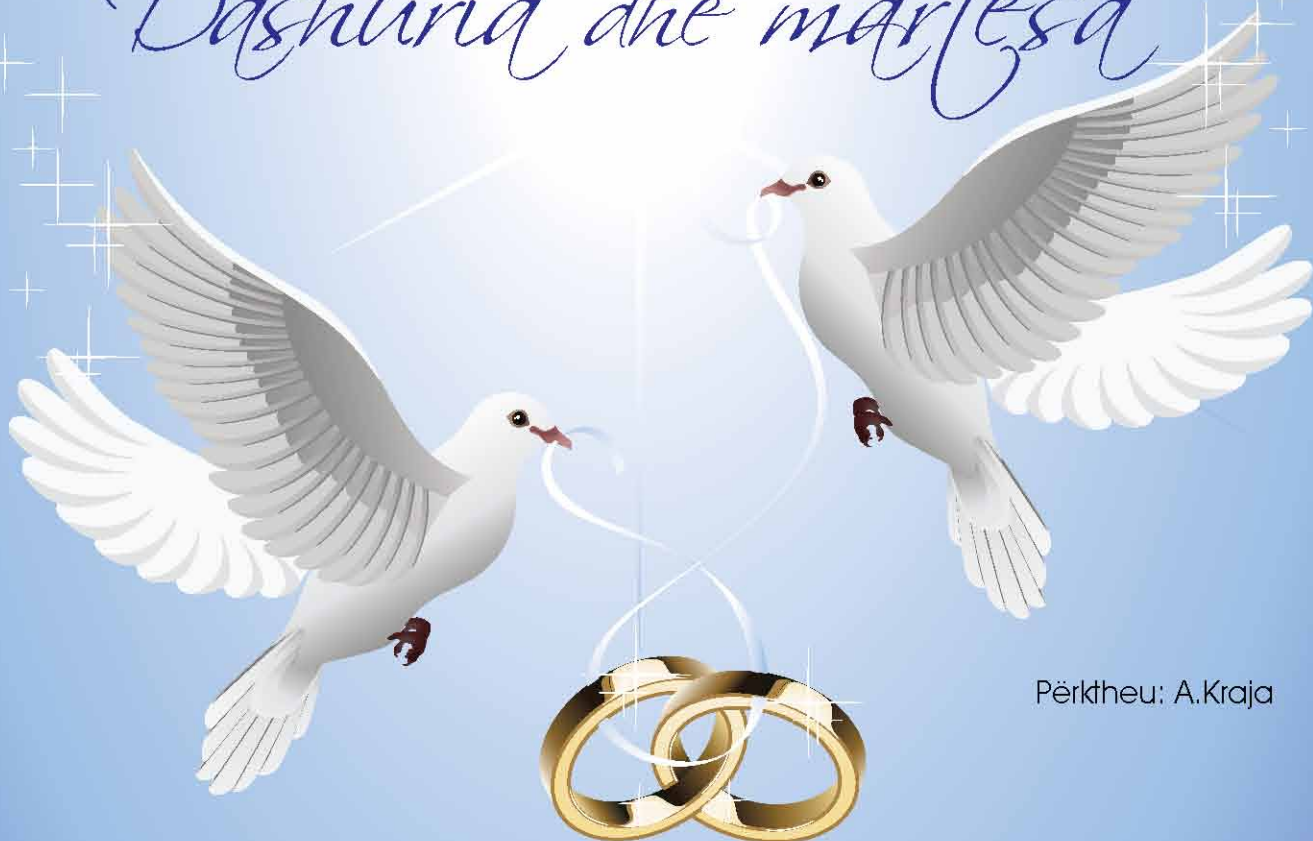
një armik më tepër, ndaj jini të drejtë në njohjen e përpjekjeve të tyre dhe komplimentojini përpjekjet.

Një ndër rregullat më të rëndësishme të sjelljes është që t'i nxisësh njerëzit që me kënaqësi t'i kryejnë detyrat e tyre. Por, nëse se bën dot diçka, nëse se ndien veten të aftë për të këshilluar apo për diçka tjetër, atëherë do të jetë më mirë nëse e lë atë. Çdo kush duhet të punojë në një fushë ku është i aftë. Profeti ynë i dashur thotë: *"Vërtet Allahut i pëlqen që secili prej jush, kur bën diçka e përsos atë"*.

Duhet që të dini tri gjëra të cilat janë thelbësore në këshillimin e dikujt, në urdhërimin në të mirë e në ndalimin nga e keqja: dituri, butësi, durim. Dituria duhet e kërkohet para këshillimit, urdhërimin në të mirë e në ndalimin nga e keqja. Butësia kërkohet gjatë praktikimit të saj dhe durimi pas kësaj. Nëse nuk i keni këto, atëherë mos u përpiq që të këshillosh e mos u trishto që nuk mund ta bësh dot një gjë të tillë, por ngriji duart e tua lart, drejt qiellit e lute Udhëzuesin Fuqjplotë që ta ndihmojë e ta udhëzojë vëllain apo motrën tënde, apo kushdo qoftë.

Martesa është nga traditat e ardhura nga peygamberët dhe të dërguarit. Zoti thotë: "Ne dërguam edhe para teje të dërguar dhe atyre u mundësuam të kenë gra e fëmijë". [er-Brad: 38]

Dashuria dhe martesa

Përktheu: A.Kraja

Peygamberi, (paaja e Zotit qoftë mbi të), ka thënë: "Unë, jam ai që i frikësohet më shumë Zotit dhe jam më i devotshmi midis jush, megjithatë, unë agjëroj ashtu siç edhe bëj iftar, unë falem siç edhe flej dhe unë martohem me gra. Kushdo që dëshiron diçka tjetër e jo veprimin tim, ai nuk është i imi". (sqarim i shkurtër i kuptimit të hadithit është se Peygamberi tregon se: Pra, edhe bëj agjërim me iftar në mbrëmje, dhe nuk ka agjërim të vazhdueshëm, por edhe ndonjë ditë nuk agjëroj, edhe fal namaz nate, por edhe pushoj dhe flej gjatë natës dhe nuk bëj jetë celibate duke u larguar nga martesa dhe duke mos pasur marrëdhënie intime)

Të martuarit është një përgjigje e thirrjes së Zotit kur ai thotë: "Dhe martoni të pamartuarat (të pamartuarit) edhe robërit e robëreshat tuaja që janë të ndershëm e të ndershme. Nëse janë të varfër, Zoti i begaton nga mirësitë e Tij, Zoti është bujar i madh, i Gjithëdijshëm". [el-Nur: 32]

Ajopoashtu është një përgjigje e thirrjes së Pejgamberit, (paqja e Zotit qoftë mbi të), kur ai ka thënë: "O të rinj, cilido nga ju që ka mundësi të marthohet le të marthohet sepse ajo ndihmon për të ulur shikimin dhe për të ruajtur pjesët intime. Kushdo që nuk ka mundësi për këtë (mundësi për martesë) le të agjërojë sepse agjërimi është që ndal (që redukton dhe zvoglon në intenzitet epshin)". Kjo është kështu ngase edhe Omeri, Zoti qoftë i kënaqur me të, ka thënë: "Kushdo që ju thotë që të mos marthoheni është duke ju thirrur tek diçka që nuk është islam".

Njëherë, Omeri pa një njeri, i cili nuk u martua kurrë, përkundër faktit që ishte në moshë madhore. Omeri i tha atij: "Askush nuk e le martesën, përveç një impotenti apo një gjynahqari të hapët".

Martesa, nga aspekti islam, është mënyra e lejuar për ti përmbushur dëshirat tona natyrale dhe fizike. Një person, i cili nuk mund të përmbushë nevojat e tij në një mënyrë të lejuar, ka prirje për të rënë në atë që është e ndaluar.

Zoti thotë: "Dhe nga faktet (e madhërisë së) e Tij është që për të mirën tuaj, Ai krijoi nga vetë lloji juaj palën (gratë), ashtu që të gjeni prehje tek ato dhe në mes jush krijoi dashuri dhe mëshirë. Në këtë ka argumente për njerëzit që mendojnë". [el-Rum : 21]

Një mendimtar i hershëm ka thënë: "Unë jam i përgatitur të harroj të gjitha gratë e botës dhe të gjithë begatitë e kësaj bote për hir të një gruaje, e cila kur do të vonohesha do të merakosej dhe do të shqetësohej për mua"!

Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), ngriti jetën martesore dhe intimitetin midis një burri dhe një gruaje në nivel të adhurimit, duke

thënë: "Kur ndonjëri nga ju bën marrëdhënie intime me gruan e tij atëherë ajo vepër është sadaka (adhurim). Askush nga ju nuk shpenzon e që Zoti të mos e shpërblejë atë për atë gjë, madje edhe për një kafshatë buke që ju e vendosni në gojën e gruas tuaj".

Një martesë e lumtur është e ndërtuar mbi themele të shëndosha. Pastaj, ajo mund ta ketë potencialin për të fuqizuar kombet, rigjenerimin e rinisë dhe duke e shpurë atë në një të ardhme me gjenerata të shëndosha. Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), ka thënë: "Martoni gra të dashme dhe që lindin, une jam në garë për numër të shumtë, me ju, para ummeteve

Një martesë e lumtur është një mundësi që të bashkohen familje të ndryshme dhe që njerëz nga qytete të ndryshme e vende të ndryshme ta njohin njëri-tjetrin.

Në një studim të kryer nga një psikolog, për të nxjerrë përfundime për atë se, nëse burrat dhe gratë ishin njëkohësisht të lumtur, u gjet që; gratë ishin të prirura të jenë më të lumtura se burrat, por edhe më të prirura sesa burrat për të qenë më të dëshpëruar. Nëse një grua gëzon gjërat themelore të një jetë të lumtur; një shtëpi të mirë, një burrë të drejtë, fëmijët dhe shëndetin, atëherë ajo është më e prirur të jetë e lumtur dhe e kënaqur. E nëse i mohohen këto të drejta, ajo me lehtësi mund të bie në depresion dhe dëshpërim deri në një gradë që burrat nuk janë kurrë të prirur ta përjetojnë.

Sigurisht, sukcesi dhe dështimi në martesë është një çështje shumë subjektive. Atë çfarë një person e sheh si një martesë të sukseshme dikush tjetër mund ta quajë dështim total. Megjithatë, ka disa faktorë të cilët janë në përgjithësi të

Një martesë e lumtur është një mundësi që të bashkohen familje të ndryshme dhe që njerëz nga qytete të ndryshme e vende të ndryshme ta njohin njëri-tjetrin.

"Dhe nga faktet (e madhërisë së) e Tij është që për të mirën tuaj, Ai krijoi nga vetë lloji juaj palën (gratë), ashtu që të gjeni prehje tek ato dhe në mes jush krijoi dashuri dhe mëshirë. Në këtë ka argumente për njerëzit që mendojnë"

Suksesi dhe dështimi në martesë është një çështje shumë subjektive. Atë çfarë një person e sheh si një martesë të sukseshme dikush tjetër mund ta quajë dështim total.

përbashkët e që mund të përdoren si bazë për diskutime në këtë gjë. Për shembull, një martesë ku gruaja nuk ka respekt për burrin e saj dhe nuk ka asnjë shqetësim për reputacionin e tij vështirë që mund të quhet një martesë e sukseshme. E njëjta gjë edhe me rastin kur burri nënvlerëson familjen e tij dhe e lë gruan dhe fëmijët për interesat e tij personale. Suksesi dhe dështimi janë kushte të ndryshme. Një martesë mund të fillojë e sukseshme dhe pastaj të dështojë. Si rrjedhojë, një martesë mund të fillojë si një dështim, por me disa përpjekje nga të dy bashkëshortët mund të bëhet e drejtë. Çfarë kërkohet për një martesë është mënyra e njerëzve për të gjetur siguri dhe lumturi. Martesa nga më të sukseshmet është martesa që ofron lumturi të kësaj bote ndërsa ndihmon për të lehtësuar lumturinë tonë në Ahiret. Gjenden tre faktorë që janë absolutisht të domosdoshëm për sukses: komunikimi, dashuria dhe sakrifica. Nga kjo pikënisje, hapat e mëposhtëm mund të merren për të kuptuar lumturinë martesore:

1. Njohja e pengesave që njerëzit duhet të përballojnë në jetën e tyre martesore, faktorët që çojnë në dështim dhe si t'i tejkalojnë ata.
2. Kultivimi i mbështetjes tek Zoti dhe vetëdija se Ai është afër nesh me përgjigje. Të paturit një vetëdije të tillë, atëherë kjo është një nga shkaqet e shpëtimit.
3. Përforcimi i vullnetit.

Dr. AbduRahman el-Mejdani, në librin e tij "Morali islam dhe themelet e tij" ofron udhëzimet e mëposhtme me të cilat ne mund të forcojmë vullnetin tonë:

- Sa i gatshëm jam unë që të bëj vepra të mira dhe të virtutshme?
- Sa optimist jam unë?

- Sa i durueshëm dhe i qëndrueshëm jam unë kur përballem me problemet?
- Sa shumë mund ta kontrolloj unë zemërimin?

Nëse ne dëshirojmë të forcojmë vullnetin tonë, ne duhet të bëjmë këtë që vijon:

1. Ne duhet ta forcojmë besimin tonë tek Zoti...
2. Ne mund të përpiqemi të pastrojmë shpirtërat tanë.
3. Ne duhet të angazhohemi në adhurim aq sa të mundemi.

Psikologët kanë konfirmuar që përdorimi i një metode sistematike të autosugjestionit është mënyra më e mirë për të forcuar vullnetin tonë.

Një program islam për restaurimin e lumturisë martesore duhet të përmbajë të mëposhtmet:

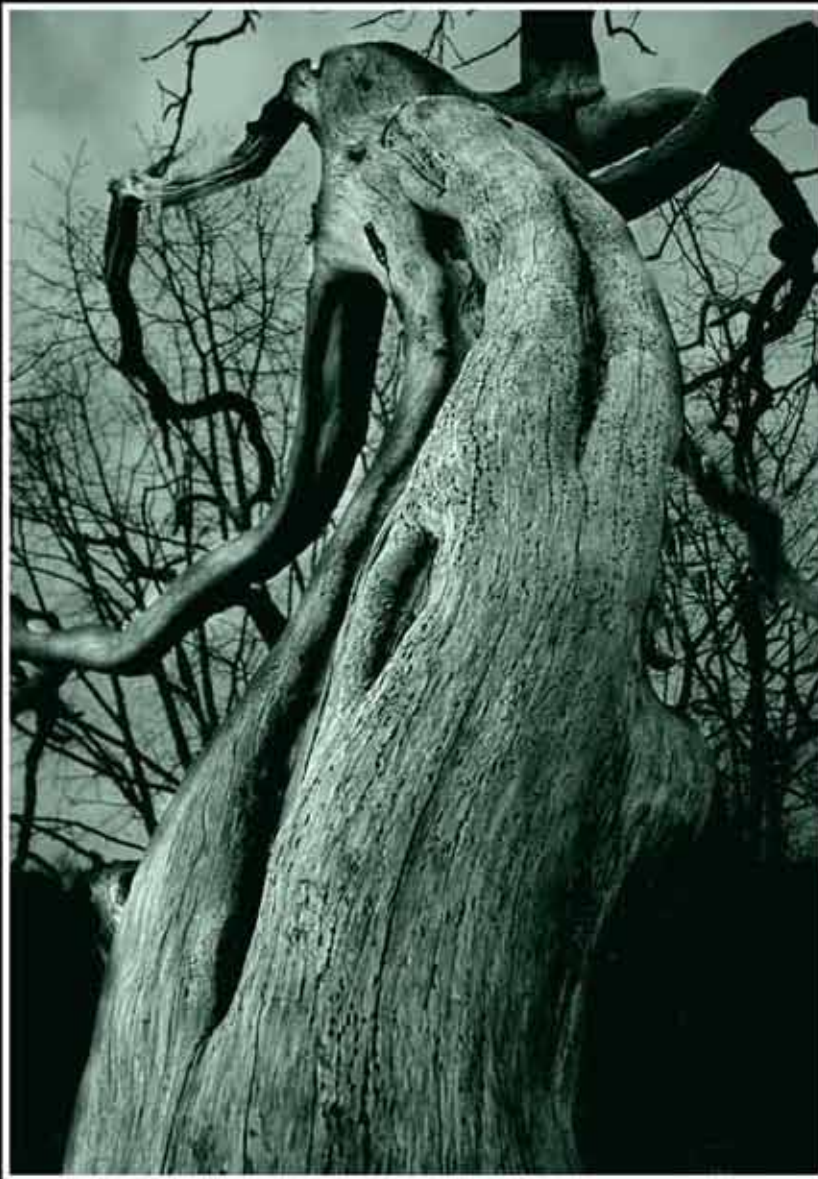
-Transformimi i dhimbjes në lumturi dhe në mundësi për të qenë i kënaqur me caktimin e Zotit.

-Lutja dhe këmbëngulja në të. Sa shumë pengesa për tek lumturia martesore janë tejkaluar me dua (lutje)?

-Shikimi i çështjeve në një dritë të qartë. Eksperienca na ka treguar që sa më tepër dhe më thjeshtësisht dhe drejtë që ne të shikojmë, aq më lehtësisht do të zgjidhen problemet tona. Ne nuk duhet ta teprojmë në ekzagjerimin e situatës dhe ankesave tona...

-Vendosja e një kohe të caktuar dhe vendi për biseda të hapura, kur çdo palë është e përgatitur shpirtërisht për të dëgjuar çfarë ka për të thënë pala tjetër në një mënyrë të qetë dhe atmosferë mirëkuptimi. Shumë probleme janë kapërcyer në këtë mënyrë.

Me të vërtetë, të gjitha problemet, kur diskutohen në mënyrë të hapur, sjellin qetësim.

DEVIJIMI i të RINJVE

Përshtati: B. H

*“O ju që besuat, kini frikë Zotin me
sinqeritet të vërtetë dhe mos vdisni,
pos vetëm duke qenë myslimanë
(besimtarë)!”.*

(Ali Imran: 102).

NJOLLË

Rinia konsiderohet thesari i çmueshëm i ummetit dhe rezerva e vlefshme, shndërohet në dhunti dhe mirësi kur shfrytëzohet për të mirë, nder dhe ndërtim. Ndërsa, shndërohet në dëm të madh dhe të keq, kur e merr përpara e keqja dhe çorodia.

Devijimi në etapën e rinisë është shumë i rrezikshëm dhe i frikshëm, sepse i devijuari sot është kriminel i së nesërmes, nëse nuk e kaplon kujdesi i Zotit andaj aq sa kujdesemi për rrinë dhe çeshtjet e tyre. Kështu përcaktohet ecuria e ummetit dhe shoqërisë.

Devijimi i të rinjve është prej çeshtjeve që më së shumti lakohet sot dhe prej çeshtjeve që i shqetëson prindërit dhe pedagogët.

Devijimi i rinisë është dukuri e përgjithshme. Ajo është shfaqur në çdo vend, kurse këndi i devijimit zgjerohet kur gjenden shpirtra pa mburojë, ide pa imunitet dhe personalitet, pa edukatë dhe respekt.

“Secili bir i Ademit është gabimtar, mirëpo gabimtari më i mirë është ai që pendohet”.

Disa shkrimtarë dhe mendimtarë i dominon emocioni dhe analiza sipërfaqësore disa herë gjatë pozicionimit kundrejt këtij fenomeni, ashtu që e prekim problemin, e plasim plagën, i përsërisim dhimbjet herë pas here, mirëpo pa asnjëfarë dobie. Shërimi i sukseshëm është logjikimi dhe analiza e thellë, prognozimi i të ardhmes sipas analizave të fenomenit, studimit të shkaqeve dhe veprimi në masat preventive, në mënyrë konstruktive dhe metodologjike, duke u bazuar në fe dhe sherijat.

Nuk është e çuditshme që specialistët të merren me fenomenin e devijimit në mesin e rinisë, për ta tharë burimin dhe çrënjosur rrënjët, sepse rinia është shpresa, përgatitja e ardhmërisë, nozulli i shoqërisë dhe nervi aktiv në jetën e popujve.

Rinia është sikur njerëzit e tjerë, edhe gabojnë edhe ia qëllojnë. Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), ka thënë:

“Secili bir i Ademit është gabimtar, mirëpo gabimtari më i mirë është ai që pendohet”.

Mirëpo këtij populli, të cilit i është përcaktuar mirësia për dallim nga popujt e tjerë, nuk është dakord që rinia e saj të mos jetë sunduese mbi tokë dhe zotërinj në moral. Historia e njerëzimit, që nga agimi i mëngjesit e deri më sot, ka regjistruar shembuj të rrallë të të rinjve të kapur për besim të shëndoshë dhe vepër të mirë, të kapur për metodën dhe ligjin e Zotit, është gëzuar njerëzia me thëniet e tij dhe janë forcuar shtyllat e shoqërisë me veprat e tij dhe veçoritë e tija fisnike, kurse tërë kjo përgëzon mirësi të madhe, pasi ata janë argumenti i Zotit për të tjerët.

Në shekullin tonë llojet e dilemave janë të ndryshme. Epshti është ndezur më shumë, kurse rinia jonë është ekspozuar para shigjetave të helmuara dhe shtizave të kalbura të armiqve, hidhurinë e tyre e ka shijuar shoqëria jonë nëpërmjet degjenerimit moral dhe ekstremizmit në tekfir.

Sa i përket mendjeve të ideve të devijuara, grupacioneve dhe sekteve të kota, shoqëria e brezit të parë, gjenerata e sahabeve, nuk është ndytur me këto mbeturina, sepse Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), e ka mbrojtur mirë këtë gjeneratë.

Doli Pejgamberi, në mesin e sahabeve, kurse ata kacafyteshin rreth Kaderit, njëri sillte një ajet e tjetri një ajet tjetër. U skuq Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), e tha:

“A me këtë jeni urdhëruar?! A me këtë jeni dërguar?! Të kundërshtoni Kur’anin mes vehte?! Popujt para jush kështu kanë devijuar, ju s’jeni askund në krahasim me atë që është këtu. Shikoni veprat që jeni urdhëruarti veproni, e veprojeni, kurse ato që ju janë ndaluar, largohuni prej tyre”.

Pejgamberi, u hidhërua shumë kur u ngrit një injorant mburravec ta kundërshtonte vendimin e Pejgamberit, (paqja e Zotit qoftë mbi të), për ndarjen e plaçkës së luffës, duke i thënë: Ndaj drejt, o Muhammed! Kurse Pejgamberi, i tha:

“Vaj për ty, po kush ndan drejt nëse nuk ndaj unë”. E kur iku, Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), tha: “Lëreni, se ka shokë që ndonjëri prej nesh e nënçmon namazin dhe agjërimin e vet në krahasim me të atyreve, e lexojnë Kur’anin, mirëpo nuk e kalon fytyrën e tyre, dalin nga Islami, sikur del

shigjeta nga harku”.

Sahabët ishin të zgjuar në drejtim të fitnes, andaj ia mbyllën dyert dhe i përballuan në mënyrë metodologjike të vendosur.

Ka devijime që i kërcënohen moralit, ia rrënon vlerat, paraqet krim dhe gabim të qëllimtë, shkakton dëme të mëdha në sistemin e shoqërisë, sidomos nëse është i shoqëruar me nënçmim dhe insistim, ose është bartje e fotografive të mëkateve të mëdha dhe përhapje e tyre në mesin e njerëzve, mëkate për të cilat është kërcënuar Zoti me dënime të dhembshme.

Nëse rregulli moral është i shëndoshë në jetën e ummetit, kjo është rruga e vetme e stabilitetit dhe fuqisë, e nëse sjellja e individëve devijon dhe pëlqehet vullkani i epsheve dhe dominon pasioni, ummeti i afrohet shkatërrimit dhe eliminimit.

Familja është foleja më e dukshme e përgatitjes së rinisë dhe ndërtimit të personalitetit të tyre, nga ajo buron e mira ose e keqeja, nga ajo vjen devijimi ose mirësia.

Familja e humb rolin dhe misionin nëse prindërit largohen nga shtëpia, kurse brenga e tyre kryesore bëhet garantimi i fitimit dhe pasurisë, duke i lënë tërësisht të lirë fëmijët, duke lënë pas dore edukimin e tyre, duke mos caktuar kohë për t’u dhënë udhëzime dhe kujdes. Shumica e prindërve raportet me fëmijët dhe përgjegjësitë e tyre në shoqëri i kanë përkufizuar në llogari materiale, të cilat nuk i kalojnë nevojat e fëmijëve për ngrënie, pije, veshmbathje dhe argëtim, kurse edukimi moral, kujdesi për sjelljen, ndërtimi i personalitetit të tyre, ato janë në shtojcën e listës së përgjegjëseve.

Asnjë i mençur nuk dyshon se prindërit kur zhvillojnë edukatë të

shëndoshë dhe e vendosin si parësore në jetën e tyre, i ofrojnë imunitet të mjaftueshëm kundër devijimit dhe mbrojtje nga përfundimi i dhembshëm. Ata në këtë formë edhe kontribuojnë për sigurinë e shoqërisë.

Pejgamberi (paqja e Zotit qoftë mbi të) thotë:

“Burri është çoban në familjen e vet dhe ai jep llogari për tufën e tij, kurse gruaja është çobaneshë në shtëpinë e burrit të saj dhe ajo jep llogari për tufën e saj”. (Buhariu).

Familja në islam është përgjegjëse për mbrojtjen e rinisë nga devijimi, kurse prindërit e bartin pjesën më të madhe të përgjegjësisë së ekstremizmit në sjellje dhe fanatizmit në fe, sepse Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), ka thënë:

“Secila foshnje lind në natyrë të pastër (fitreh), kurse prindërit e hebreizojnë, krishterizojnë ose e bëjnë zjarrputist”.

Atmosfera e familjes e mbushur me mjegulla i ndihmon në devijim. Shtëpia ku ngrihet zëri i mospajtimeve, hasmërive dhe ndarjes nuk është e përgaditur për edukim dhe stabilitet. Ndoshta anëtarët e kësaj shtëpie ikin nga kjo atmosferë dhe shkojnë atje ku u ofrojnë strehim. Mund t’u ofrojnë strehim shokët e këqinj, të cilët ua lehtësojnë mënyrat që të bëhen kriminelë të specializuar. E si mos të ndodhë kjo kur ka humbur përkujdesin, këshillën dhe udhëzimin e prindërve! Mungon ai, i cili e nis drejt rrugës së udhëzimit dhe dritës.

Divorci është dukuri e rrezikshme shoqërore. E rrënon shoqërinë. Ai është prej shkaqeve kryesore të devijimit të fëmijëve, sidomos nëse

NJOLLË

Zoti thotë:

“O ju që besuat, ruajeni veten dhe familjen tuaj prej një zjarri, lëndë djegëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët. Atë (zjarrin) e mbikëqyrin engjëjt e rreptë e të ashpër që nuk e kundërshtojnë Zotin për asgjë që Ai i urdhëron dhe punojnë atë që janë të urdhëruar”.

(Et-Tahrim: 6).

NJOLLË

Feja është mburoja më e madhe e rinisë nga devijimi. Andaj leximi i historisë sqaron shumë qartë se shfaqja e grupa-cioneve, dalja në shesh e devijimit dhe përhapja e krimit, ka patur fat vetëm në shoqëritë që thirrja ka qenë pasive. Zoti thotë: “Është e vërtetë se ky Kur’an udhëzon për atë rrugë që është më se e vërteta”. (El-Isra: 9).

kjo shoqërohet me dobësinë e ndërgjegjës fetare. Secila divergjencë le pasoja të qarta dhe gjurmë të thella, madje është goditje në zemrën e shoqërisë dhe gjakderdhje në trupin e tij.

Fëmija që ik nga ferri i divorcit mund që mos të gjejë njeri që do ta këshillojë ose ndalojë nga të këqijtat, kurse shoqëria e keqe ka mënyra të ndryshme të zbulimit të së keqes dhe të prishurit kanë kurthe të lloj-llojshme.

Andaj nga shoqëria kërkohet, sidomos nga ata që janë të dijsëm dhe të mençur që ta kufizojnë këtë dukuri dhe ta mbrojnë shoqërinë nga pasojat shkatërruese të saja.

Prej shkaqeve të devijimit është rënia e disa familjeve viktime e varfërisë, andaj detyrohen disa fëmijë ta braktisin shtëpinë duke kërkuar shkaqet e rizikut, kurse nga shkak i injorancës dhe perceptimit të dobët, ata i mer përsipër shoqëria e keqe dhe i çon rrugës së devijimit. Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), për këtë edhe kërkonte strehim nga varfëria duke thënë:

“Zoti im, kërkoj strehim te Ti nga mosbesimi dhe varfëria”.

Për t’u mbrojtur nga problemi i varfërisë dhe pasojat e tija, Islami ka bërë obligim zekatin dhe ka stimuluar dhënien e sadakasë, ka ngjallur domethënien e solidaritetit shoqëror, ka thirrur në kujdes për jetimët, të varfërit dhe të ngratët, duke treguar se këto vepra kanë shpërblim të madh:

“Unë dhe kujdestari i jetimit jemi kështu në xhennet”. Dhe tregoi me gishtin tregues dhe të mesëm.

Nga solidariteti shoqëror është edhe përkrahja e shoqatave humanitare që kujdesen për

jetimët, të varfërit dhe të ngratët. Këto shoqata bëjnë afrimin mes të pasurve dhe të varfëve, ndihmojnë në përforsimin e lidhjeve shoqërore, ofrojnë mëshirë dhe dhembshuri. Sa e sa të uritur kanë ushqyer, sa e sa të zhveshur kanë veshur, sa e sa njerëzve me brenga ua kanë lehtësuar.

Shkolla, është foleja e dytë, detyra e shkollës ka ndikim të thellë në përmirësimin e rinisë ose devijimin e tyre. Ajo bart kazmën e prishjes ose ndërimit. Themeli dhe baza e shkollës është planprogrami edukativo-arsimor. Pa dyshim se kjo etapë, sidomos duke e patur parasysh afrimin e botës dhe përhapjen e mendimeve të kota dhe epsheve, kërkon futjen e sa më shumë lëndëve fetare, që të bëhen mburojë për zemrën e të riut, mbrojtje e mendimeve të tija nga ekstremizmi dhe çoroditja.

Në mungesë të fesë së vërtetë, besimit të shëndoshë dhe metodës mesatare, rinia është e përgaditur për devijim, mund të bëhet viktime e kriminalitetit, terorizmit, ekstremizmit, rënia në kurthet e të devijuarve, ose ta sundojë bredhja, e të shndërrohet në helm në trupin e ummetit, e kështu e rrënon ardhmërinë e vet dhe të ummetit.

Mësuesi është bosht i edukimit dhe arsimimit. Me ndihmën e tij i rezistojmë devijimit dhe i mbrojmë të rinjtë, nëse është i sjellshëm, i moralshëm, me besim të fuqishëm, e kryen detyren në përpikshmëri dhe mban brengën e ummetit dhe shoqërisë së tij. Këto janë cilësitë më të rëndësishme të mësuesit në shoqërinë myslimane.

Misioni i mësuesit është ushqimi i besimit, përforsimi i ndërgjegjës morale dhe ngjallja e kontrollit të Zotit në zemrat e të rinjve.

Edhe shoqëria e mirë ndikon në përfitimin e vlerave dhe sjelljes, sepse Pejgamberi, (paqja e Zotit qoftë mbi të), ka thënë: "Njeriu është në fenë e mikut të vet, prandaj le të shikojë se cilin e bën mik".

Shoku i keq mund ta shpie njeriun në gjëra shkatërruese, kurse shoku i mirë është një shkak prej shkaqeve të vlerës dhe përqëndrimit.

Koha boshe është shkak prej shkaqeve të devijimit.

Koha nëse nuk angazhohet në formën e duhur, i sjell pasojat e këqija dhe i ndihmon më shumë në devijim. Prindërit duhet ta dinë ku dhe si e kalon fëmija i tyre kohën e lirë.

Gjatë kohës së lirë mund ti vijë ndonjë ide e devijuar, pasion i çastit ose epsh i ndezur, e të ndodhë problemi. Prandaj duhen patur institucione edukative, kurse fetare, hallka të mësimi të Kur'anit që i marrin në prehër të tyre këta të rinj. Këto institucione duhet të luajnë rolin e tyre në përmirësimin e të rinjve që kanë marrë ekstremizmin si metodë, të rinjtë që janë dakord të jetojnë në skajet e jetës, të rinjtë që janë viktimë e alkoolit dhe drogës.

Aliu thotë: "Kush kalon një ditë nga jeta e tij në gjëra të kota, në moskryerje të ndonjë adhurimi, në mosndërtimin e krenarisë, mosarritjen e lavdisë, mosdëgjimin e të mirës, ose mosmarrjen e dijes, ka gabuar kundrejt kësaj dite dhe i ka bërë vetes padrejtësi".

Zoti më dhëntë bekim mua dhe juve me Kur'anin e Madhërishëm!

Na bëfshin dobi ajetet dhe përkujtimet që gjenden në të!

E them këtë fjalë dhe kërkoj falje te Zoti për mua dhe për ju, andaj edhe ju kërkon falje prej Tij, sepse Ai është Falës dhe i Mëshirshëm.

Bota sot jeton në gjendje të

ngacmimeve epsharake që i ndezin ndjenjat e të rinjve. Prej mënyrave më të dukshme të devijimit dhe prej kurtheve më të qarta të shejtanit njeri janë edhe kanalet televizive, kabllore dhe satelitore, të cilat i zbukurojnë devijimet dhe çojnë drejt dekadencës morale. Përballë këtyre kanaleve nuk mund të qëndrojnë dhe institucionet më të fuqishme edukativo-arsimore, sepse ata me fuqi të madhe i kanë hapur dyert e devijimit, ndytjen e mendjes së djemve, prishjes së zemrave dhe largimin e mbulesës së turpit, kanë lehtësuar luftën ideologjike, depërtimin e kulturave dhe moraleve të huaja, stimulon prishjen dhe imoralitetin, trimëron në krim dhe devijim.

Nëse dëshirojmë të pakësojmë këndin e këtij devijimi, duhen hulumtuar zgjidhjet e këtij ankthi që gjenden në gjoksin dhe shtëpitë tona, të cilat e dridhin moralin tonë, duhet ballafaquar këto helme dhe asgjësuar ndikimin e tyre.

Prej mjeteve të shërimit të devijimit është thirrja në fenë e Zotit me urtësi e këshillë të mirë, e luan rolin e vet xhamia në udhëzim dhe përmirësim, ta kryejnë detyrën e tyre thirrësit dhe pedagogët. Mendimtarët dhe shkrimtarët duhet ta përdorin aftësinë e tyre në rezistimin e dukurive të devijimit, duke i studiuar dhe duke sjellë zgjidhje për to. Secili individ prej nesh konsiderohet rojtar besnik dhe përgjegjës për mbrojtjen e ummetit nga fesadi dhe devijimi, duke e ruajtur dliresinë dhe pastërtinë e shoqërisë.

"E Zoti yt nuk është që të shkatërrojë mizorisht vendet, nëse banorët e tyre janë punëmirë". (Hud: 117).

Nëse dëshirojmë të pakësojmë këndin e këtij devijimi, duhen hulumtuar zgjidhjet e këtij ankthi që gjenden në gjoksin dhe shtëpitë tona, të cilat e dridhin moralin tonë, duhet ballafaquar këto helme dhe asgjësuar ndikimin e tyre.

"E Zoti yt nuk është që të shkatërrojë mizorisht vendet, nëse banorët e tyre janë punëmirë".

(Hud: 117)

Një nënë, e cila hyn shpesh në dhomën e gjumit të vajzës së saj, e gjen atë të futur në mendime duke shikuar në boshllëk në dhomën e saj. Ajo ndoshta edhe nuk e ndien fare prezencën e saj në dhomë. Ajo ankohet që ajo (vajza) nuk ia tregon asaj sekretet e saja siç ka bërë më përpara. Çfarë ka ndodhur?

Ajo ka hyrë në një fazë të jetës së saj që njihet si adoleshencë, me të gjitha ndryshimet fizike dhe psikologjike që sjell ajo me vete, ndërsa e shpie atë përpara në moshën e rritur.

Vajzat dhe Adoleshencia

nga: A. Kraja

Pjekuria seksuale mund të jetë njëra nga ngjarjet më të rëndësishme në jetën e një personi. Përfshin hyrjen në një kohë tërësisht të re; ku trupi i një djali përballet me perspektivën për t'u bërë burrë dhe vajza përballet me perspektivën për t'u bërë një grua, ashtu siç trupi i saj bëhet i aftë për të pasur fëmijë, pra për t'u bërë nënë.

Gjatë kësaj kohe ndryshime të dukshme zënë vend në trupin e një vajze. Ajo rritet e gjatë dhe merr cilësitë e një gruaje në zërin e saj, trupin e saj, flokët e saj. I fillojnë menstruacionet, të cilat si nga doktorët, por edhe dijetarët e fesë, e shohin si shenjë të rëndësishme të pjekurisë seksuale.

Është një ngjarje e madhe për një vajzë të re dhe ajo duhet ta festojë një gjë të tillë. Ajo ka hyrë në moshën e të rriturve, në moshën e përgjegjësisë. Zoti i lartësuar thotë: "... (Ne e bëmë atë të rritet) pastaj atë e bëmë krijesë tjetër (me shpirt). I lartë është All-llahu, më i miri Krijues!" [el-Muminun: 14]

Kjo ngjarje duhet të shikohet si një kohë e bukur e

jetës, plot me gjëra pozitive, premtime dhe gëzime, një kohë ose një rilindje, ku një vajzë mund të shohë brenda vetes së saj shenjat e fuqisë krijuese të Zotit në veprim.

Është urtësia e Zotit të lartësuar, sesi Ai na krijoi ne. Zoti i lartësuar thotë: "O ti njeri, po ç'të mashtroi ty kundrejt Zotit tënd që është bujar e i urtë? I cili të krijoi, të përsosi dhe të drejtoi. Të formësoi në formën që Ai dëshiroi!" [el-Infitar : 6-8].

"Vërtet, Ne e krijuam njerin në formën më të bukur". Zoti ka krijuar çdo gjë në mënyrën më të bukur. Pjekuria dhe menstruacioni janë pjesë të asaj që Zoti ka krijuar dhe ka caktuar për robërit e Tij.

Probleme serioze mund të dalin nga trajtimit i menstruacioneve si të ishte ajo diçka e turpshme dhe dështimi, për ta diskutuar atë me gratë e reja. Kjo shpie shumë gra që të kenë keqkuptime rreth ligjit Islam, shumë prej të cilave janë të pabaza:

- Disa gra besojnë që për ata nuk janë të lejuara të përdorur parfum, të ndryshojnë rrobat e tyre, të lajnë flokët e tyre ose të veshin rrobat, ndërsa janë në ciklin e menstruacionit.

- Disa gra besojnë që është e palejueshme për një grua

me menstruacione, të bëjë një kontratë martesore.

Ndjenjat e turpër rreth menstruacionit mund të çojnë në dhunimin e ligjit Islam:

- Ka gra të cilat vazhdojnë faljet e tyre formale ndërsa janë në periudhën e menstruacionit: ose nga injoranca ose nga turpi. Megjithatë është një çështje konsensusi në ligjin Islam, që një grua me menstruacione as nuk falet dhe as nuk agjëron.

- Shumë gra kryejnë tavafin e tyre gjatë haxhit, ndërsa janë në menstruacione dhe pastaj pyesin se çfarë duhet të bëjnë rreth tij. Ndjenja e turpër të vajzës përpara babait të saj, vëllait të saj, ose anëtarëve të tjerë të familjes, e ka bërë atë për të kryer tavaf në atë gjëndje.

- Një mësuese e shkollës së mesme njëherë kishte thënë: "Unë u fala me vajzat për një muaj të tërë, pa munguar askush nga nxënësit në asnjë nga faljet e tyre". Është e pamundur që asnjë vajzë në një klasë të tërë të mos ketë patur periudhat e saj gjatë atij muaji. Ato janë falur nga turpi.

Kjo sjell probleme të tjera:

- Një vajzë e re mund të fshehë faktin që ajo është në periudhën e

menstruacioneve nga familja e saj, duke i shkaktuar kjo gjë asaj të vuaj vështirësi serioze dhe shqetësime psikologjike.

- Një vajzë e re mund të vuajë nga një kompleks serioz psikologjik kur ajo përjeton periudhën e saj të parë në një moshë të re dhe i tregon nënës për të, e nëna çfarë bën, kthehet nga ajo dhe i bërtet asaj: "Si mund të kesh periudhën tani! Ti je ende e vogël!"...Sikur vajza të kishte në dorë një zgjedhje se kur do t'i kishte periudhat.

- Në një shkollë vajzash, një nxënëse e klasës së gjashtë ka qëndruar jashtë laboratorit duke qarë. Mësuesja e saj e bën atë të hyjë me vrap në klasë. Vajza e shkretë hyn në klasë, lotët duke i rënë poshtë nga fytyra e saj dhe uniforma e shkollës së saj fillon e bëhet më shumë e më shumë e lagësht. Mësuesja në këtë pikë bëhet nervoze dhe e trajton atë në mënyrë të vrazhdët. Ajo harron se është puna e saj për t'i treguar vajzës mbështetje dhe t'i mësojë asaj çfarë ajo ka nevojë të dijë.

- Menstruacioni mund të jetë një eksperiencë shumë e frikshme për një vajzë, e cila nuk kupton se çfarë është duke ndodhur.

Të kuptuarit e këtyre çështjeve është tepër i rëndësishëm në Islam. Një vajzë ka nevojë të dijë të drejtat dhe përgjegjësitë e saja. (Tani) Ajo ka nevojë të dijë sesi të kryejë faljet, agjërimin, haxhin, sesi ta mbajë Kur'anin dhe shumë çështje të tjera.

Është vërtet e rëndësishme që ajo të kuptojë çfarë është

duke ndodhur me të për hir të shëndetit të saj. Gjithashtu, ajo ka nevojë të mësojë sesi të jetojë me periudhat e saja mujore, të cilat kanë efekt në trupin e saj, po ashtu gjendja e saj mendore dhe emocionale.

Ne mund të shohim sesa e rëndësishme është të kuptuarit drejt e kësaj çështjeje nga ana fetare dhe ajo mjekësore.

Ndryshimet fizike në një vajzë të re, kur ajo arrin pjekurinë seksuale shfaqen nga ndryshime në mendjen dhe personalitetin e saj.

Ajo fillon të ndjejë një dëshirë të fortë për të treguar identitetin e saj. Ajo mund gjithashtu të shfaqë rebelim. Në këtë kohë, ajo mund të fillojë të tregojë një interes për djemtë dhe mund të dëshirojë të hyjë në marrëdhënie me ta, ose në mënyrë direkte ose indirekte.

Duke vepruar në këtë mënyrë, vajza adoleshente është duke u përpjekur t'i dërgojë nënës së saj mesazhin e mëposhtëm: "Unë jam një grua tani. Unë jam një individ. Unë nuk jam më një fëmijë i vogël, që ti e ke trajtuar si të tillë."

Vajzat në këtë moshë kanë nevojë:

Së pari, ata kanë nevojë që prindërit dhe mësuesit e tyre të jenë shembuj të mirë. Në këtë moshë, ata janë veçanërisht të ndjeshëm për të parë çdo gjë negative, si për shembull njerëzit që nuk praktikojnë atë që flasin.

Një shembull i mirë është i një mësueseje, e cila i jep një ligjëratë klasës së saj sesi ato nuk duhet të lejojnë veten e

tyre të jepen pas muzikës ose të bëhen të dhënura ndaj saj. Ndërsa ajo është duke ligjruar, një celular fillon të bjerë, dhe zilha është një nga meloditë popullore të njohura nga secili në klasë. Mësuesja e hap çantën e saj, e merr telefonin e saj dhe i përgjigjet telefonatës...

Gjëja e dytë që ata kanë nevojë është një marrëdhënie miqësore me nënat e tyre. Një nënë nuk duhet thjesht të imponojë çdo gjë që ajo dëshiron tek vajza e saj. Ndryshe nga kjo, ajo duhet ta shoqërojë atë dhe t'i tregojë asaj rrugën. Ajo nuk duhet ta trajtojë më vajzën e saj në të njëjtën mënyrë që ajo ka bërë kur ajo ka qenë e vogël. Kjo përfshin këtu trajtimin e shkollimit të vajzës, robotat, oraret e përditshme, shoqet, marrëdhëniet ose madje edhe gabimet e saja dhe ajo ka mundësi të bëjë gabime në këtë moshë.

Një nënë duhet të tregojë kujdes shumë të veçantë dhe sensibilitet në mënyrën sesi e trajton vajzën e saj. Ajo duhet të përpiqet ta bindë atë sesa t'ia imponojë vullnetin e saj mbi të. Vajza e saj nuk duhet të dëgjojë fjalët: "Ti je ende një fëmijë....ti je ende e vogël".

Gjëja e tretë që vajzat adoleshente kanë nevojë të njihen si individ të rritur. Ata kanë nevojë të trajtohen si individë në të drejtat e tyre, arrijtjet e të cilëve dhe pikat e mira janë të dukshme. Ata kanë nevojë t'i tregohet respekt për atë se çfarë janë. Shqetësimet e tyre personale, po ashtu kanë nevojë dhe të respektohen.

Së katërti, ata kanë nevojë për mbikqyrje inteligjente dhe të kujdesshme. Kjo është veçanërisht e vërtetë kur një ndryshim shihet në personalitetin e vajzës; për shembull nëse ajo shkon nga të qenurit strikte në praktikimin e fesë së saj në moskokëqarje ose lënje të detyrave të saja fetare. Lloje të ndryshme vajzash që ajo i ka mbajtur si shoqe ndryshojnë, ose nëse ajo papritur bëhet e ndikuar nga telefoni, ose nëse ajo fillon të shpenzojë orë të tëra të gjata vetëm në dhomën e saj.

Shoqet e një vajze adoleshente dhe ndërveprimi i saj me to mund të sjellë shumë konsekuenca të padëshirueshme nëse prindërit e saj janë të pakujdesshëm dhe të pavëmendshëm.

Së pesti, gabimet e një vajze adoleshente duhet të trajtohen me urtësi dhe prioritet. Ajo nuk duhet të bëhet subjekt i degradimit, rrahjeve dhe egërsisë ekstreme. Një vajzë adoleshente mund të bie në një numër serioz gabimesh.

Ajo mund të përpiqet të rebelohet kundër standarteve të familjes së saj dhe të tregojë individualitetin e saj ose ajo mund të përpiqet të imitojë dikënd tjetër.

Një vajzë e re tetëmbëdhjetë vjeçare në një kolegji të farmacisë, foli rreth eksperiencës së adoleshencës së saj dhe pranoi sesi ajo e ka ndier nevojën për të qenë e lirë, "për të thyer zinxhirot" që familja e saj ia kishte imponuar. Ajo kishte dashur të ishte e aftë të dilte jashtë shtëpisë pa lejen e

prindërve të saj dhe ajo nuk kishte dashur t'i tregonte atyre se kur të vinte në shtëpi.

Duke shikuar mbrapa rreth të kaluarës së saj ajo tha: "Unë tani e kuptoj që dëshira ime për liri jomartësore ishte një çmenduri. Një vajzë e re në atë moshë të jetës së saj ose një djalë i ri – nuk dinë se çfarë është e dobishme dhe çfarë është e dëmshme. Ajo nuk e di sesi të sillet megjithëse ajo mund të ndihet me zemër të thyer, dëshirën për të zbuluar botën rreth saj pa dëgjuar dëshirën e askujt, ose të mos ishte subjekt i mbikëqyrjes së tyre".

Megjithatë, kjo vajzë e re arriti të mbijetojë vitet e saja të adoleshencës e padëmtuar. Përsa i përket nënës së saj, ajo tha këtë: "Ne nuk kemi patur një atmosferë detyrimi ose dominimi në shtëpinë tonë. Vendimet e familjes sonë ishin të bazuara mbi konsultime të përbashkëta, madje edhe modelimi i shtëpisë, zgjedhja e shkollave, ku të shkojnë gjatë verës, buxhetin familiar dhe sesi të merremi vesh me fqinjët dhe në të gjitha këto vendime ne i lejonim vajzave tona të merrnin pjesë. Ne i kemi dëgjuar pikëpamjet e tyre".

Këshillimi i jep një vajze adoleshente një sens të rëndësishëm së saj. I jep asaj një shans për të zhvilluar aftësitë e saja arsyetuese dhe i mëson asaj aftësitë sesi të marrë në konsideratë konsekuencat e ardhshme kur të dëshirojë të marrë vendime dhe sesi ti vendosë prioritetet e saja. Pjesëmarrja e saj në familje për vendim-marrjet është një pjesë e rëndësishme e

edukimit të saj.

Zoti i thotë të Dërguarit të Tij: "...ngase Allahu të dhuroi mëshirë, e sikur të ishte i vrazhdë e zemërfortë, ata do shkapërderdheshin prej teje, andaj ti falju atyre dhe kërko ndjesë për ta, e konsultohu me ta në të gjitha çështjet, e kur të vendosësh, atëherë mbështetu në Allahun, se All-llahu i do ata që mbështeten". [Ali Imran: 159]

Prindërit mund të nxjerrin dy përfundime nga ky verset i Kur'anit famëlartë:

I. Mirësjellja dhe këndshmëria – jo vrazhdësia, dhuna dhe egërsia – janë rrugët më të mira për t'u sjellur me vajzat tona, veçanërisht gjatë viteve të adoleshencës së saj.

II. Vajzat tona duhet të konsultohen dhe jovetëm në çështjet që i shqetësojnë ato personalisht, por edhe në vendimet e përgjithshme të familjes.

Nga vetë eksperiencia ime dhe nga krahasimi i asaj se çfarë unë kam parë në shumë familje është se, kam vërejtur që familjet që gëzojnë paqe dhe qetësi vetëm se përdorin këndshmëri në marrëdhëniet e tyre me fëmijët që ato kanë. Këto fëmijë janë më të prirur të jenë të drejtë dhe të mirë dhe kanë më pak mundësi të ç'udhëzohen. Përkundër kësaj, familjet që mbajnë një atmosferë të ashpër dhe të rreptë që përpiqen të imponojnë vullnetin e tyre mbi fëmijët, fëmijët e tyre gjejnë mënyra sesi t'i ikin dhe në mënyrë sekrete bëjnë të gjitha llojet e gjërave mbrapa shpindës së prindërve të tyre.

RINIA

përballë pasqyrës së vlerave dhe idealeve

nga: Anisa Proda

Nëse do të shihje ndërgjegjen tënde në pasqyrë, do ta kishe puthur apo pështyrë?

Në dhomën moderne plot postera, ndër rrëmujën e robave të shumta në tokë, gjendet një pasqyrë e kristaltë e bërë copa-copa. Ti hyn dhe kur e sheh fillon të qash sepse ishte e shtrenjtë, por teksa mbledh një nga një pjesët e saj, në to reflekton ti. Reflekton ndërgjegjja jote që çuditërisht në çdo njëërën prej tyre ka pamje të ndryshme. Papritur harron çdo gjë rreth vetes dhe përqëndrohesh tek to, tek çdo pjesë që ato pasqyrojnë. Një rreze dielli ble mbi një pjesëz e mbi të reflekton një libër i hapur vlerash që ti mbart, por kurrë nuk i përdor. Ndërkohë pluhuri ka mbuluar disa pjesëza të tjera që shfaqin ideale. E mes thërmijave të shumta të kristalit ndodhet njëra që pasqyron shthurje.

Trembesh kur la drejton vetes dhe e hedh përsëri përtokë duke dashur ta shkërmoqësh edhe më shumë atë. Thonë se kur thyhet një diçka e kristaltë është shumë e vështirë ta bësh një serish, ose më mirë nuk mund ta bësh. Por, do të ishte shumë e lehtë të zëvendësohej nëse ai kristal do të ishte një vazo, një pasqyrë... Kristali përfshin një shoqëri të tërë. Përmban qeliza brenda tij që përfaqësojnë secilin prej nesh. Përmban inde me nga një "censored" sion të veçantë që simbolizojnë vlerat e karaktereve tona. Bllini më pak lukse e troba dhe më shumë vlerat!

Ju rini mbani lart ideale!

Kini kurajen të ndërmerri gjëra që paraardhesit tanë kurrë nuk e patën! Mos iu falni delirrit dhe marrëzisë! Merrini jetës frytet e saj më të ëmbla.

Jetoni duke fituar atë që ju bën të ndiheni njeri më i mirë.

Mbroni vlerat tuaja, mos i llni të nëpërkëmben.

Ndryshe ato do të thyhen dalëngadalë si pasqyra e kristaltë, pjesët e së cilës nuk mund të bëhen kurrë një, qoftë edhe një thërmijë e vetme po të mugoje!

Shpeshherë kur bie shi a borë harrojmë të lutemi që ai të jetë i dobishëm, pastrues e fuqizues. Po shpeshherë harrojmë se përmbytjet shënojnë një ndër dënimet e para me të cilat Zoti i Lartmadhëruar ka kërcenuar popujt e prishur që i njohim tani si "popujt e zhdukur".

Le të kthehemi pak mbrapa, tek ato çfarë kemi lexuar e të bëjmë një lidhje logjike. Mendimi i mirë na çon drejt Zotit tonë se Ai bën çfarë di, dhe dija e Tij nuk ka kufinj, por ne na duhet të ulim kokat e të kërkojmë pse-në vetëm tek vetet tona. Ndoshta një gabim, një mëkat, një shturje, apo harrim, harrim i kujt, i asaj mirësie që ka ardhur dhe ne e kemi dëbuar me neglizhencë. Dhe ja tek vjen, është vetëm shi, që shpesh i themi se ai ka mëshirë, por na gjeti jofalëndërues, të shkujdesur si mos më keq. Tani shikojmë dëmet.

Është e dhimbshme!!!- Kur shikon se banorët humbën gjithçka kishin, është tragjike, por ata kanë tashmë diçka shumë të shtrenjtë, që nuk ia rrëmbeu as shiu e askush.

Është jeta e tyre, fryma e tyre ende gjallë për të qenë më afër Zotit se kurrë. Ja, kjo mund të jetë për ta dynjaja dhe ahireti, nëse kthehen tek Zoti i tyre me lutje, Ai është Furnizuesi i tyre dhe i gjithë krijesave. Ne mund ti furnizojmë me pak bukë e ujë, por Furnizuesi më i Madh i furnizon me "shpëtim të herë pas hershëm."

Art
grafika:
Ornela
Bit

KËSHILLI I REDAKSISË:

A. KASEMI; A. PRODA; A. PLUMBI;
E. RROSHI; A. BASHA; E. DURMISHI;
M. COTA; SH. BASHA.

Pikpamiet e paraqitura në revistë
nuk shprehin domosdoshmërisht
pikëpamjet e revistës.

BASHKËPUNËTORË:

ELSA XHAI- gazetare - Kryetare e Shoq. "Gruaja në media"
SHEGA MURATI - Kryetare e Shoq. "Zëri i fëmijëve na thërret"
JULIANA AJDINI, Prof. Fakulteti Shkencave Sociale.
A. KALAJA - teolog, G. LECINI - gazetar

© Të gjitha materialet e botuara në revistë janë të rezervuara për botuesin e "Përtej fjalës".

Nuk lejohet përdorimi, riprodhimi apo publikimi i tyre pa lejen e botuesit.

Mirëpresim sugjerimet
tuaja, idetë e opinionet
pranë adresës sonë:

HAITI

Haiti është republika e tretë për nga madhësia në territorin e karaibeve. Ajo ka një popullatë rreth 8 milion banorë.

Në Haiti ka një numër të pjestarëve të OKB-së, ndër ta edhe një numër kosovarësh që sipas informacioneve që posedoj të gjithë kanë shpëtuar përveç një gruaje që ende konsiderohet e zhdukur. Në këtë mision shërbejnë rreth 1400 trupa jordaneze ku deri më tani 3 nga ta kanë vdekur.

Por, si qëndron popullata e Haitit me besimin në Zot? Haiti sipas të dhënave ka mëse 80 % të besimit katolik dhe 16% protestantë. Por, ajo që bie në sy tek ta është besimi i quajtur "Vudu", i cili kohët e fundit edhe është zyrtarizuar. Vudu, është një rit pagan dhe dallon nga të tjerët, prandaj ka marrë emrin si "Vudu i Haitit". Një nga besimet e tyre është se ata besojnë në një Zot, por i mveshin edhe shumë personalitete të tjera duke menduar se të tillët u ndihmojnë në largimin e shejtanit. Një nga ritet e tyre është se presin nga kafshët dele dhe derra dhe me gjakun e tyre sperkatin adhuruesit e Vudusë. Një numër i tyre zhyten në baltë dhe më pas pastrohen në detin e afërm dhe në këtë mënyrë kryejnë ritet fetare. Në Haiti gjendet edhe një Komunitet i vogël mysliman dhe xhamia "el Fatih", në qytetin port Au Prince, ku kohët e fundit njëri nga ta është bërë deputet i dhomës së ulët në Haiti. Emri i tij është Naëoon Marcellus, i cili ishte udhëzuar gjatë qëndrimit të tij në Kanada. Sipas tij më shumë se 85% e popullatës e praktikon besimin Vudu.

